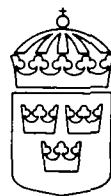

Regeringens proposition 1994/95:166

Finansiering m.m. av lantmäteri- och
fastighetsdataverksamhet

Prop.
1994/95:166

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 februari 1995

Lena Hjelm-Wallén

Anna Lindh
(Miljödepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om finansieringsprinciper för lantmäteri- och fastighetsdataverksamhet och om anslag till Lantmäteriverket m.m. Vidare föreslås att den nuvarande fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten vid det statliga lantmäteriet förs över i bolagsform.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Nuvarande verksamhet och organisation	5
4	Riksdagens beslut om omorganisation	7
5	Allmänna utgångspunkter	7
	5.1 Grundläggande infrastruktur	7
	5.2 Bakgrund och utgångsläge	8
	5.3 Förestående huvuduppgifter	10
	5.3.1 Fastighetsområdet	10
	5.3.2 Landskapsinformationsområdet	11
	5.4 Mot ett ajourhållningsskede	11
	5.5 Central samordning	12
	5.6 Samhällsekonomisk betydelse	13
	5.7 Uppföljning	14
6	Organisationsfrågor	14
	6.1 Omfattningen av bolagiseringen	14
	6.2 Den nya myndighetsorganisationen	16
	6.3 Ett fastighetsekonomiskt bolag	17
7	Finansieringsprinciper	18
	7.1 Utgångspunkter	18
	7.2 Fastighetsområdet	21
	7.2.1 Fastighetsbildning	21
	7.2.2 Fastighetsinformation	24
	7.3 Landskapsinformationsområdet	25
8	Anslagsfrågor	26
	8.1 Underlagsmaterial	26
	8.1.1 Anslagsframställningar	26
	8.1.2 Årsredovisningar	27
	8.2 Regeringens överväganden	35
	8.2.1 Sammanfattning	35
	8.2.2 Resultatbedömning	36
	8.2.3 Slutsatser	36
	8.3 Anslag för budgetåret 1995/96	37

- Bilaga 1 Lantmäteri- och inskrivningsutredningens sammanfattning av slutbetänkandet Kart- och fastighetsverksamhet - finansiering, samordning och författningsförslag (SOU 1994:90)
- Bilaga 2 Förteckning över remissinstanser till slutbetänkandet från Lantmäteri- och inskrivningsutredningen
- Bilaga 3 Utredningens om organisation av lantmäteri- och fastighetsdataverksamhet (organisationsutredningen) sammanfattning av redovisningen Bolagsbildning, anslag, organisationskiss för verksamheten inom lantmäteri- och fastighetsdataområdet
- Bilaga 4 Förteckning över remissinstanser till redovisningen från utredningen om organisation av lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten
- Bilaga 5 Organisationsutredningens ställningstagande i den kompletterande redovisningen Bolagsbildning fastighetsdataverksamhet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 februari 1995

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att genomföra ombildning av delar av lantmäteriorganisationens verksamhet med fastighetsekonomi till aktiebolag enligt de riktlinjer som regeringen förordar och att sälja aktier i det nya bolaget (avsnitt 6.3),
2. godkänner de finansieringsprinciper för lantmäteri- och fastighetsdataverksamhet som regeringen förordar (avsnitt 7),
3. till *Förvaltningskostnader för Lantmäteriverket m.m.* för budgetåret 1995/96 anvisar ett ramanslag på 732 356 000 kronor,
4. till *Uppdragsverksamhet vid Lantmäteriverket m.m.* för budgetåret 1995/96 anvisar ett anslag på 1 000 kronor,
5. till *Bidrag enligt lantmäteritaxan* för budgetåret 1995/96 anvisar ett förslagsanslag på 10 350 000 kronor,
6. bemyndigar regeringen att medge Lantmäteriverket en anslagskredit på 10 procent av ramanslaget C 1. Förvaltningskostnader för Lantmäteriverket m.m.

2 Ärendet och dess beredning

Riksdagen beslutade den 1 juni 1994 (prop. 1993/94:214, bet. 1993/94:BoU19, rskr. 1993/94:375) om en ny organisation för lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m. Förslagen i propositionen grundade sig på Lantmäteri- och inskrivningsutredningens principbetänkande Kart- och fastighetsverksamhet i myndighet och bolag (SOU 1993:99) och remissbehandlingen av detta (se Ds 1994:68). I propositionen förutsattes att regeringen skulle återkomma till riksdagen med den närmare utformningen av bl.a. finansierings- och författningsfrågor, återstående frågor om fastighetsbildningen samt närmare förslag om bolagsbildning.

Lantmäteri- och inskrivningsutredningen har lämnat slutbetänkandet Kart- och fastighetsverksamhet - finansiering, samordning och författningsreglering (SOU 1994:90). Utredningens sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Miljödepartementet.

Regeringen beslutade i september 1994 att en särskild utredare (dir. 1994:100) med uppgift att förbereda genomförandet av den nya organisationen skulle tillkallas (organisationsutredningen). Genom tilläggsdirektiv i november 1994 (dir. 1994:145) har organisationsutredningen fått en ny tidsplan för arbetet m.m. Tidpunkten då den nya organisationen skall börja sin verksamhet har därmed flyttats fram till den 1 januari 1996.

Organisationsutredningen har den 15 januari 1995 lämnat förslag i de delar som avser anslag och övriga ekonomiska frågor m.m. som kräver ytterligare beslut av riksdagen. Organisationsutredningens sammanfattning av denna redovisning finns i *bilaga 3*. Redovisningen har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanfattning av remissyttrandena finns tillgänglig i Miljödepartementet. Organisationsutredningen har den 6 februari 1995 lämnat en kompletterande redovisning om bolagsbildning av fastighetsdataverksamheten. Organisationsutredningens ställningstagande i denna redovisning finns i *bilaga 5*. I övriga delar skall utredningen lämna förslag senast den 1 maj 1995.

Regeringen beslutade i januari 1995 att en särskild utredare (dir. 1995:9) skulle tillkallas för att bereda frågan om huvudmannaskapet för fastighetsbildningen vilket har ett nära samband med den förestående organisationsförändringen. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 maj 1995.

Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med förslag i fråga om författningsändringar m.m. med anledning av omorganisationen.

3 Nuvarande verksamhet och organisation

Den nuvarande lantmäteriorganisationen grundar sig bl.a. på ett riksdagsbeslut år 1970 (prop. 1970:188, bet. 1970:SU208, rskr. 1970:423).

Det statliga lantmäteriet omfattar Statens lantmäteriverk, en överlantmätarmyndighet i varje län, de statliga fastighetsbildningsmyndigheterna och en statlig fastighetsregistermyndighet i varje län.

Statens lantmäteriverk är central förvaltningsmyndighet för frågor om fastighetsbildning, fastighetsbestämning, fastighetsvärdering, fastighets-samverkan, fastighetsregistrering, mättningsverksamhet och allmän kartläggning. Statens lantmäteriverk har också samordnande uppgifter beträffande ortnamnsfrågor, geografiska databaser och inom totalförsvaret.

För att ge Statens lantmäteriverk råd i frågor om de allmänna kartorna finns ett kartråd. Vidare finns ett ortnamnsråd som har till uppgift att stödja verket i arbetet med att främja ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick samt ett mark- och fastighetsråd.

Verksamheten vid Statens lantmäteriverk är i huvudsak förlagd till Gävle. En del av verksamheten är dock lokaliserad till andra orter.

Överlantmätarmyndigheten har som uppgift att inom länet leda den verksamhet som skall skötas av de statliga fastighetsbildningsmyndigheterna, utöva tillsyn över mättningsverksamheten samt verka för samordning av grundläggande mätning och kartläggning. Överlantmätarmyndigheten tillhandahåller också lantmäteritjänster inom länsstyrelsen.

Fastighetsbildningsmyndigheten svarar för fastighetsbildningsförrättningar m.m. Lantmäteridistriktet är fastighetsbildningsmyndighetens verksamhetsområde. Landet är indelat i 69 lantmäteridistrikt. För

särskilda fastighetsbildningsuppgifter finns ytterligare 12 statliga fastighetsbildningsmyndigheter, s.k. specialenheter, vilka arbetar främst med frågor med anknytning till jord- och skogsbruk och infrastruktur.

Fastighetsregistermyndigheten registrerar förändringar i fastighetsförhållandena. Det finns en statlig fastighetsregistermyndighet i varje län.

Vid det statliga lantmäteriet arbetar cirka 2 900 personer, varav cirka 900 vid Statens lantmäteriverk. Verksamheten omsatte budgetåret 1993/94 cirka 1 210 miljoner kronor varav uppdragsverksamheten svarade för cirka 370 miljoner kronor.

Utanför den nu beskrivna statliga lantmäterioorganisationen, men underordnad denna i tillsynshänseende, finns 41 kommunala fastighetsbildningsmyndigheter och 29 kommunala fastighetsregistermyndigheter.

Genom den pågående fastighetsdatareformen införs ett nytt ADB-baserat fastighetsdatasystem för handläggning av fastighetsregistrering och inskrivning samt för att enklare ge offentlighet åt de uppgifter som registreras. Riksdagen beslutade om reformen år 1968 och 1970 (prop. 1968:1 bil. 4, bet. 1968:SU2, bet. 1968:3 LU5, rskr. 1968:80 och prop. 1970:1 bil. 4, bet. 1970:SU2, bet. 1970:3 LU8, rskr. 1970:96). Systemet ersätter flera tidigare manuellt förda register nämligen, jord- och stadsregistren hos fastighetsregistermyndigheterna samt fastighets- och tomt-rättsböckerna hos inskrivningsmyndigheterna. Fastighetsdatasystemet kommer att omfatta hela landet år 1995.

Centralnämnden för fastighetsdata har huvudansvaret för genomförandet av fastighetsdatareformen. Med stöd av riksdagens beslut år 1971 (prop. 1971:1 bil. 4, bet. 1971:LU5, rskr. 1971:49) fick Centralnämnden för fastighetsdata sin nuvarande organisationsform. Reformarbetet bedrivs i samverkan med främst Domstolsverket och Statens lantmäteriverk. Därutöver medverkar bl.a. ett antal kommuner med registrering av adresser och planbeslut. Centralnämnden för fastighetsdata skall, förutom att genomföra reformen, också svara för driften av fastighetsdatasystemet. Verksamheten vid Centralnämnden för fastighetsdata är i huvudsak lokaliserad till Gävle och sysselsätter cirka 200 personer. Verksamheten omsatte budgetåret 1993/94 cirka 150 miljoner kronor varav uppdragsverksamheten svarade för cirka 50 miljoner kronor.

Till Centralnämnden för fastighetsdata är ett marknadsråd och ett utvecklingsråd knutna.

Under innevarande år kommer fastighetsdatasystemet att kompletteras med identiteter som är unika för alla byggnader i landet av betydelse och en koordinatbestämning av dessa (prop. 1992/93:100 bil. 15, bet. 1992/93:BoU14, rskr. 1992/93:217). Systemet får därmed successivt också karaktären av ett basregister över byggnader där kommunerna medverkar i uppbyggnaden och ajourhållningen. Sedan den 1 juli 1994 för Centralnämnden för fastighetsdata ett pantbrevsregister enligt lagen (1994:448) om pantbrevsregister.

Riksdagens beslut om en ny organisation för lantmåteri- och fastighetsdataverksamheten m.m. innebär i huvudsak följande.

En ny central myndighet, benämnd Lantmåteriverket, bildas bestående av Centralnämnden för fastighetsdata och delar av nuvarande Statens lantmåteriverk. En ny lokal organisation införs som hålls ihop länsvis. I den nya lokala organisationen förs nuvarande överlantmätar-, fastighetsbildnings- och fastighetsregistermyndigheter samman till en lantmåterimyndighet i länet. Handläggningen av fastighetsbildning och fastighetsregistrering kommer därmed att samordnas inom den nya myndigheten. Uppgifter om planer, bestämmelser och andra uppgifter i fastighetsregistret skall i princip registreras av den beslutande myndigheten. Den nya organisationen kommer att omfatta både myndighets- och uppdragsverksamhet. Dessa olika uppgifter skall dock hållas väl isär.

Uppdrag som kan skada förtroendet för myndighetsutövningen eller som av andra skäl bör bolagiseras skall skiljas från det statliga lantmåteriet. Sålunda förutsätts en bolagisering genomföras av den fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten, den kartografiska uppdragsverksamheten och den fristående förlagsverksamheten.

5 Allmänna utgångspunkter

För att sätta in de nu aktuella besluten i ett vidare sammanhang redovisar regeringen sin grundläggande syn på de berörda verksamheterna. I det följande presenteras översiktligt bakgrund och utgångsläge samt regeringens allmänna överväganden, riktlinjer och prioriteringar m.m. när det gäller den fortsatta verksamheten inom området.

5.1 Grundläggande infrastruktur

Redan i de utredningsdirektiv (dir. 1993:11) som inledde den nu aktuella förändringsprocessen framhölls att fastighetsbildning, fastighetsregistrering, fastighetsdataverksamhet samt produktion av kartor och annan landskapsinformation utgör en viktig del av samhällets grundläggande infrastruktur. Att dessa verksamheter bedrivs på ett rationellt sätt och – vad avser de delar av verksamheten som är myndighetsutövning – med iakttagande av höga krav på rättssäkerhet konstaterades vara en grundläggande förutsättning för bl.a. en fungerande marknadsekonomi. Denna grundsyn har bekräftats och befästs i det följande utredningsarbetet och erhållit ett starkt stöd i de genomförda remissomgångarna.

Regeringen delar denna grunduppfattning. Den offentliga basverksamheten inom de aktuella områdena är av avgörande betydelse för många samhällssektorer, t.ex. kommunikationer och utbyggnad av fysisk infrastruktur, skatte- och taxeringsverksamhet, försvar, statistik osv. Det samma gäller kommunernas verksamhet inte minst i fråga om planering

och bebyggelseutveckling. Olika delar av näringslivet, t.ex. areella näringar, turism samt bank- och kreditväsende, är i ökande grad beroende av aktuella offentliga register av hög kvalitet och av ADB-baserad geografisk information. För företags- och sysselsättningsutveckling inom nya verksamheter grundade på geografisk informationsteknologi m.m. är den aktuella infrastrukturen en förutsättning. För allmänheten är såväl smidig tillgång till fastighetsinformation som en god försörjning med kartor till rimliga priser av stor betydelse.

Genom övergången till ADB-baserade register och digitalt lagrad fastighets- och landskapsinformation ökar möjligheterna att integrera geografiska grunduppgifter med annan information i myndighets- eller företags-specifika tillämpningar. Detta ställer krav på ökad flexibilitet i utbud och strukturering av informationen men också på aktualitet, enhetlighet, standardisering och samordning. Säkerhets- och integritetsfrågorna är också viktiga i detta sammanhang.

Denna infrastrukturella grundsyn på det aktuella verksamhetsområdet får betydelse för de frågor om organisation och finansiering som behandlas närmare i det följande. Av vad som nu har sagts följer att ett samhällsekonomiskt synsätt är en viktig utgångspunkt för ställningstagandena gällande den framtida lantmåteri- och fastighetsdataverksamheten.

5.2 Bakgrund och utgångsläge

Fastighetsdatasystemet - dvs. fastighetsregister och inskrivningsregister överförda till ADB - blir klart hösten 1995. Ett av de större projekten på informationsteknikens område i Sverige har därmed framgångsrikt fullföljts. Genom en koncentrerad insats i samverkan mellan Centralnämnden för fastighetsdata och kommunerna kommer fastighetsdatasystemet från nämnda tidpunkt också att innehålla identiteter som är unika för alla byggnader av betydelse. Systemet får därmed också karaktären av ett *basregister över byggnader*. Detta kan i sin tur utgöra grund för t.ex. basregister över adresser och lägenheter m.m. Genom att såväl fastigheter som byggnader är koordinatbestämda utgör systemet också ett grundläggande underlag för geografisk redovisning av data och för rumsliga analyser.

Ett *pantbrevsregister* har skapats i enlighet med lagen (1994:448) om pantbrevsregister. Härigenom har fastighetsdatasystemet kunnat tillgodose ytterligare ett behov när det gäller att rationalisera hanteringen av fastighetskrediter inom bank- och kreditväsende.

Fastighetsdatasystemet har lett till att samhällets försörjning med grundläggande fastighetsbaserad information har förbättrats. Detta har skett genom samverkan mellan olika intressenter inom främst stat och kommun. Inom inskrivningsverksamheten har systemet medfört en minskning av personalbehovet på upp till 50 procent. Det har också lett till betydligt kortare handläggningstider och snabbare expediering av beslut.

Fastighetsdatasystemet har inneburit förenklingar och besparingar inom bank- och kreditväsende. Även framgent föreligger stora förändrings- och

utvecklingsmöjligheter i riktning mot en successiv övergång till allt mer papperslösa system.

Basregistret över byggnader har redan visat sig vara ett hjälpmedel för rationalisering och samordning i samhället. Nya tillämpningar har visat sig möjliga inom olika samhällsområden t.ex. registerbaserad fastighets-taxering, skyddsrumspanering, vård av kulturhistoriska byggnader och räddningstjänst. Praktiskt taget alla kommuner har anslutit sig till uppbyggnaden av registret. Dessa positiva erfarenheter kan konstateras trots att registrets utvecklingspotential ännu knappast har kunnat bedömas fullt ut, bl.a. på grund av de restriktioner som tills vidare gäller för dess utnyttjande. Användningen av basregistret över byggnader befinner sig ännu i början av ett utvecklingsskede.

När det gäller lantmäteriets verksamhet med *fastighetsbildning och fastighetsregistrering* har tillkomsten av fastighetsdatasystemet också lett till vissa förenklingar, bl.a. vid upprättande av fastighetsförteckningar. Ett nytt *fastighetsprissystem*, dvs. en databas som innehåller information om fastighetspriser m.m., har utvecklats gemensamt av Statens lantmäteriverk och Centralnämnden för fastighetsdata. Systemet utnyttjas i myndighetsverksamhet samt av banker och kreditinstitut.

Någon egentlig integration mellan fastighetsbildning och fastighetsregistrering har emellertid inte kommit till stånd. Arbetet med att utveckla ADB-stödda handläggningssystem har varit problemfyllt. Fastighetsbildningsverksamheten kännetecknas av problem med höga kostnader och risker för köpmotstånd mot förrättningar som är av samhällsekonomisk betydelse.

Ett skäl till dessa problem kan vara att det funnits olika huvudmän för fastighetsbildning och fastighetsregistrering respektive fastighetsdataverksamhet. Det finns också ekonomiska och tekniska skäl. Kartdelen inom fastighetsregistreringen har inte kunnat föras över i ADB-form parallellt med den skrivna dokumentationen. Det finns inte heller någon direkt ADB-anknytning mellan fastighetsdatasystemet och lantmäteriets tekniska system.

Inom *landskapsinformationsområdet* har genomförandet av 1985 års kartplan under en tioårsperiod inneburit en förnyelse främst genom en höjning – grundad på ortofototeknik – av den geometriska kvaliteten i de allmänna kartorna. Fullföljandet av planen har kommit att bedrivas parallellt med en forcerad övergång från analoga till digitala system. Det innebär en övergång från produktion av traditionella kartor till databaser för kartproduktion och därefter till flexibelt användbara grundläggande geografiska databaser anpassade för geografiska informationssystem. Knapphet på resurser för att tillgodose alla behov har lett till bl.a. begränsningar i det kartinnehåll som nu förs över i databasform samt till förskjutningar i tidsplanerna för utgivning av tryckta allmänna kartor.

Den *geodetiska verksamheten*, dvs. arbetet med att exakt bestämma punkter i plan och höjd m.m., har snabbt anpassats till satellittekniken (Global Positioning System, GPS). Detta gäller både den interna verksamheten och det statliga lantmäteriets stödfunktioner – i form av bl.a. så kallade fasta referensstationer – åt utnyttjandet i samhället i övrigt av denna teknik för mätning, positionsbestämning och navigering. Insatserna

har i stor utsträckning gjorts som ett led i en fortlöpande utvecklingsverksamhet och kräver i flera fall uppföljning genom investeringar och andra åtgärder.

5.3 Förestående huvuduppgifter

5.3.1 Fastighetsområdet

Mot bakgrund av ovan angivna problem och brister blir det en huvuduppgift under de närmaste åren att integrera fastighetsbildning och fastighetsregistrering. Genom en sådan integration kan dessa verksamheter rationaliseras, förenklas och göras mera kostnadseffektiva. Rationaliseringseffekten av att fastighetsbildning och fastighetsregistrering integreras har av Lantmäteri- och inskrivningsutredningen beräknats till 45 miljoner kronor per år. Ett viktigt led i denna utveckling är en teknisk samordning mellan fastighetsdatasystemet å ena sidan samt handläggningsrutinerna för fastighetsbildning och fastighetsregistrering å den andra.

Förrättningsförfarandet kan bl.a. genom dessa åtgärder förstärkas och utvecklas som ett effektivt och samhällsekonomiskt gynnsamt sätt att lösa frågor om markåtkomst och ersättning. Genom renodling av myndighetsuppgifterna kan rättssäkerheten stärkas.

En annan huvuduppgift är att verka för en bred tillämpning av principen om registrering vid källan inte bara när det gäller registreringen av fastighetsbildningsåtgärder utan också beträffande planer, bestämmelser, adresser osv. Även en tillämpning av detta arbetssätt beräknas ge betydande besparingar på sikt.

Dessa uppgifter förutsätter bl.a. en *fastighetsregisterkarta i digital form*. En sådan bör utformas enligt den av Statens lantmäteriverk och Svenska kommunförbundet gemensamt föreslagna formen för nationell geografisk fastighetsinformation (GFI). Detta skulle göra informationen anpassad för många tillämpningar bl.a. i geografiska informationssystem. En digital registerkarta i GFI-form skulle tillsammans med en fullföljd utbyggnad av databaser med landskapsinformation (geografiska Sverigedata, GSD) komplettera det grundmaterial som fastighetsdatasystemet redan erbjuder i form av information om fastigheter, byggnader och koordinater samt ge ett underlag för verksamhet med geografiska informationssystem inom kommuner, myndigheter, företag, organisationer osv. En digital registerkarta i GFI-form kan sägas vara något av en felande länk i den geografiska dimensionen av det svenska IT-samhället.

Den forcerade uppbyggnaden av den ekonomiska kartans databaser, vilken kommer att vara helt genomförd mot slutet av år 1997, innebär en viktig grund för genomförandet av en digital registerkarta i GFI-form. I detta arbete ingår också att skapa effektiv samverkan med storskaliga kommunala databaser över tätorter.

Regeringen fäster, som framgått ovan, stor vikt vid att särskilda problemområden angrips och att obalanser i utvecklingen mellan skilda delområden så långt som möjligt arbetas bort. En kraftsamling på sådana områden får dock inte innebära att den fortsatta utvecklingen hämmas av fastighetsdatasystemet och basregistret över byggnader med inriktning

mot inskrivningsverksamhet, bank- och kreditväsende, fastighetstaxering, statistik, kommunal verksamhet osv. Redan skisserade utvecklingslinjer inom dessa områden måste fullföljas och nya utvecklingsmöjligheter bearbetas med hög prioritet. Detta är ett gemensamt intresse för stat, kommuner, kreditväsende och andra delar av samhället. Det är t.ex. av vikt att utvecklingen av fastighetsprissystemet fortsätts så att det kan användas som beslutsstöd vid kreditprövning för fastighetsbelåning. Den stora potentialen till förnyelse och rationalisering inom berörda samhällssektorer får inte ställas i skuggan av den delvis myndighetsinterna verksamheten med att rationalisera fastighetsbildning och fastighetsregistrering.

5.3.2 Landskapsinformationsområdet

En huvuduppgift inom landskapsinformationsområdet är att så snabbt som möjligt fullfölja uppbyggnaden av grundläggande geografiska databaser samt att åstadkomma en effektiv ajourhållning och förvaltning, hög tillgänglighet och effektiv användning av innehållet i dessa. Vidare skall samhället med utgångspunkt i dessa databaser förses med tryckta allmänna kartor.

En annan viktig uppgift – också av mycket grundläggande karaktär – är att konsolidera och vidareutveckla satellittekniken för positionsbestämning. Mycket av hittills gjorda insatser inom GPS-området har varit ett led i en snabb utvecklingsprocess som ännu inte anpassats till en rutinbetonad drift. En tillräckligt kraftfull geodetisk verksamhet är på lång sikt avgörande för noggrannhet och säkerhet såväl i register- och kartarbete som i tillämpningar inom navigation m.m. Häri innefattas, som framgått av årets budgetproposition (prop. 1994/95:100 bil. 15), också insatser för att förtäta riksnäten och att skapa samband mellan geodetiska referenssystem från internationell till regional och lokal nivå.

Mot bakgrund också av vad som sagts ovan om sambandet med informationen i fastighetsdatasystemet blir ett tredje stort insatsområde att lägga bästa möjliga grund för en bred användning av geografiska informationssystem i samhället. Detta kräver samverkan med kommuner, länsstyrelser och många sektorer inom samhället. Ett angeläget exempel är behovet av en ajourhållen grundläggande vägdatabank av hög kvalitet som tillsammans med GPS-teknik kan utnyttjas för fordonsnavigering och annan transportinformatik. Om inte en sådan rikstäckande högkvalitativ bas finns tillgänglig kommer andra lösningar av osäker kvalitet och med bristande samordning att utvecklas.

5.4 Mot ett ajourhållningsskede

Fullföljandet och vidareutvecklingen av fastighetsdatasystemet och uppbyggnaden av databaser med landskapsinformation (geografiska Sverigedata, GSD) samt en digital registerkarta i GFI-form leder successivt till att ajourhållningen blir en allt viktigare och mera omfattande uppgift. Principen om registrering vid källan blir grundläggande för denna verksamhet. Gränserna mellan register och kartor suddas ut.

Samverkan med kommunerna blir en nyckelfråga i detta sammanhang. Väl fungerande former finns redan för kommunernas medverkan i uppbyggnad och ajourhållning av basregistret över byggnader. Detta gäller även för andra delar av fastighetsdatasystemet och inom landskapsinformationsområdet. För en mer utvecklad samverkan i syfte att undvika dubbelarbete och effektivisera verksamheten krävs insatser för att skapa en helhetslösning för samarbetet mellan den nya lantmäteriorganisationen och kommunerna.

Vid sidan av de berörda samverkansfrågorna är det angeläget att också standardiseringsfrågor och nödvändig teknisk utveckling prioriteras samt att ekonomiska och rättsliga problem får lämpliga lösningar. Forskningsinsatser är också av betydelse i sammanhanget.

På motsvarande sätt krävs en ökad samverkan med övriga lokala och regionala myndigheter och andra intressenter. I dessa hänseenden får de nya lantmäterimyndigheterna i länen en viktig roll för att förmedla och samordna fastighets- och landskapsinformation.

5.5 Central samordning

Samverkansbehoven även på central nivå är stora och kommer att accentueras med utvecklingen mot geografiska informationssystem och samarbete om ajourhållning av databaser. Samordningen kan, utöver fackmyndigheterna inom respektive sektorer, gälla producenter av kartor och databaser, som det nya lantmäteriverket, Sveriges geologiska undersökning, Sjöfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och Satellitbild AB. Den berör också Statistiska centralbyrån och andra statistikproducenter när det gäller geografisk redovisning av statistik. Samordningsbehoven berör också skatteförvaltningens handläggningssystem, Försvarsmakten, Riksantikvarieämbetet, Posten AB samt Telia AB och andra ledningsägare m.fl.

För att nå ett brett utnyttjande av geografiska informationssystem behövs en gemensam bas av fastighets- och landskapsinformation i digitalt lagrad form samt att denna är tillgänglig enligt enkla regelsystem och finansieringsprinciper som stimulerar en bred användning. Tillräcklig produktion av aktuella data, dataåtkomst och kostnaderna för nyttjande av data är grundläggande faktorer för en bred användning i samhället. Produktion och tillhandahållande av landskapsinformation i digitalt lagrad form är en av det nya lantmäteriverkets primära och i detta sammanhang mest angelägna uppgifter. De finansieringsförslag som nu läggs fram har utformats i syfte att stimulera till ökad användning av grundläggande digital geografisk information. Efter hand som de nu angivna grundförutsättningarna blir uppfyllda bör frågor om datadistribution m.m. kunna ses som generella IT-frågor.

Det nya lantmäteriverket kommer att ha centrala samordningsuppgifter inom fastighets- och landskapsinformationsområdena men bör inte tilldelas funktioner som är överordnade andra myndigheter utan stöd av riktlinjer från regeringen. De övergripande samordningsfrågorna behöver därför under de närmaste åren ägnas särskild uppmärksamhet från rege-

ringens sida. Sambanden med motsvarande verksamhet inom EU bör därvid uppmärksammas. I de överbåganden som aktualiseras bör naturligtvis såväl det nya lantmäteriverket som övriga berörda myndigheter på lämpligt sätt innefattas. Lämpliga kontakter bör hållas med företrädare för kommuner och länsstyrelser samt med organisationer som Utvecklingsrådet för landskapsinformation och de s.k. SamGIS-grupperna, dvs. användare- och samverkansgrupper kring verksamhet med geografiska informationssystem, som är verksamma centralt, regionalt och lokalt.

Utvecklingen inom detta område är en viktig del av den snabbt växande IT-verksamheten i samhället. De aktuella frågorna bör vara en integrerad del av regeringskansliets arbete med IT-frågorna i stort. Regeringen avser att ta erforderliga initiativ i de nu redovisade samordningsfrågorna.

5.6 Samhällsekonomisk betydelse

I avsnitt 5.2 har beskrivits vissa budgetmässiga och samhällsekonomiska vinster av fastighetsdatasystemet och ett utvecklat basregister över byggnader. Konsekvent genomförda åtgärder inom övrig fastighetsverksamhet samt när det gäller digital registerkarta i GFI-form och övergång till databaser med landskapsinformation anpassade för geografiska informationssystem bör kunna ge motsvarande ekonomiska fördelar. Dessa kan till och med bli större med tanke på de synergieffekter som kan uppnås med den redan digitalt tillgängliga informationen inom eller i anslutning till fastighetsdatasystemet. Den snabba utvecklingen av den geografiska informationstekniken talar också för ökad användning och växande samhällsekonomiska vinster.

I dag förekommer ett omfattande dubbelarbete med redovisning av information om fastighetsindelningen på olika kartverk m.m. Det gäller främst parallella insatser för ajourhållning som skulle kunna undvikas. Svenska kommunförbundet har bedömt att rationaliseringspotentialen vad gäller dubbel- och parallellarbetet är minst 50 miljoner kronor per år. Ett sätt att komma till rätta med detta är en digital registerkarta i GFI-form (se avsnitt 5.3). Statens lantmäteriverk och Svenska kommunförbundet har gemensamt bedömt att nyttan av en digital registerkarta i GFI-form uppgår till i storleksordningen 70 – 100 miljoner kronor per år.

Den i avsnitt 5.2 – 5.4 lämnade redovisningen visar att den här berörda verksamheten som helhet befinner sig i ett skede av långvarig och omfattande investeringsverksamhet. De grundläggande investeringarna har i stor utsträckning genomförts men investeringarna behöver ligga på en fortsatt hög nivå under ännu några år. För ett genomförande av digital registerkarta i GFI-form krävs 5 – 10 år med tyngdpunkten successivt förskjuten mot tätortsområdena. Investeringsbehoven kan emellertid beräknas minska successivt efter hand som databaserna färdigställs. Samtidigt bör ökade samhällsekonomiska vinster – med åtföljande intäktsmöjligheter och budgetbesparingar – kunna tillgodogöras. Fördelar med en väl utbyggd infrastruktur på detta område kan också i ökad utsträckning komma näringsliv och företag – och därmed sysselsättningen i privat sektor – tillgodo.

Regeringen har, som framgår av avsnitt 8.3, så långt möjligt beaktat dessa aspekter vid den nödvändiga avvägningen mot det generella behovet att begränsa statens utgifter.

5.7 Uppföljning

Den aktuella omorganisationen innebär stora förändringar. Den sker vidare under en period med betydande budgetrestriktioner, vilket innebär en balansgång mellan besparingskrav och ambitionen att fullfölja samhällsekonomiskt lönsamma investeringar. Det är därför särskilt angeläget att alla de samordnings- och rationaliseringsmöjligheter tas till vara som omorganisationen och övergången till digital teknik innebär.

Den nya myndigheten bör få i uppdrag att i sin första anslagsframställning – våren 1996 – göra en ingående analys av hur den inriktning i stort som angetts i det föregående kan fullföljas. En precisering bör därvid ske av verksamhetsområdena och av tidsplanerna för genomförandet av olika delverksamheter. Regeringen återkommer till detta i särskilda direktiv till myndigheten.

6 Organisationsfrågor

6.1 Omfattningen av bolagiseringen

Regeringens bedömning: Riksdagens beslut om bolagisering av fastighetsekonomisk uppdragsverksamhet fullföljs. Regeringen anser däremot inte att någon bolagisering av förlagsverksamhet och kartografisk uppdragsverksamhet bör genomföras nu. Bolagisering av verksamhet inom fastighetsdataområdet bör inte genomföras.

Utredningens bedömning: Förslaget från organisationsutredningen innebär att ett bolag bör bildas för fastighetsekonomisk uppdragsverksamhet och att ett bolag bör bildas för förlagsverksamhet och kartografisk uppdragsverksamhet. Utredningen har i sin redovisning även gjort vissa överväganden om ett fastighetsdatabolag innebärande två alternativ med ett mindre respektive större bolag. Utredningen har därefter redovisat att det inte nu bör ske någon bolagisering av fastighetsdataverksamheten utan att verksamheten bör föras över till den nya myndighetsorganisationen.

Remissinstanserna: Statskontoret och Konkurrensverket finner det lämpligt att bolagisera både den fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten och den kartografiska uppdragsverksamheten med kartförlagsverksamheten. Riksrevisionsverket framför att det, vad gäller den föreslagna konstruktionen kring bolaget för kartografisk verksamhet, finns risk för konkurrens mellan myndighet och bolag samt för korssubventionering av utvecklings- och distributionskostnader. Av de alternativ som utredningen har presenterat för fastighetsdataverksamheten förordar Riksrevisionsver-

ket och Konkurrensverket den större bolagiseringen eftersom det skulle skapa en klarare rollfördelning mellan bolaget och myndigheten. Riksrevisionsverket anser dock att förslaget inte är tillräckligt genomarbetat.

Skälen för regeringens bedömning: En utgångspunkt för riksdagens beslut var att uppdrag som kan skada förtroendet för myndighetsutövningen skulle skiljas från denna verksamhet. Som konsekvens av detta beslutade riksdagen, i enlighet med propositionen, att en bolagisering av den fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten skulle genomföras. Riksdagens beslut innebar också att den kartografiska uppdragsverksamheten och den fristående förlagsverksamheten skulle bolagiseras. Motivet för denna bolagisering var att skapa bättre konkurrensförutsättningar. Organisationsutredningen har därutöver efter tilläggsdirektiv haft möjlighet att överväga bolagisering av verksamhet även inom Centralnämnden för fastighetsdata.

Vad gäller bolagiseringen av den fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten har ingenting framkommit som bör föranleda en ändring av det tidigare ställningstagandet. Huvudskälen för en bolagisering är att nuvarande förhållanden kan vara förtroendeskadliga för myndighetsverksamheten samt att verksamheten har en sådan karaktär att den är lämpad för en utveckling i bolagsform. Regeringen återkommer till denna bolagisering i avsnitt 6.3.

Förlagsverksamheten omfattar ett stort sortiment av kartor, bl.a. de allmänna kartorna, vilket gör att kostnaderna för marknadsföring, försäljning, lager och distribution kan hållas på en låg nivå. Den kartografiska uppdragsverksamheten och användaranpassade tillämpningar baserade på geografiska databaser kompletterar förlagsverksamheten. Ett bolag för de nu berörda verksamheterna skulle få en stabil omsättning. Dessa förhållanden – liksom önskemålet att underlätta en jämställd konkurrens inom kartproduktionen – talar för en bolagisering.

Verksamhetens karaktär av infrastruktur och dess stora betydelse för många viktiga samhällssektorer är dock omständigheter som talar emot en bolagisering. Huvudskälet för integrationen mellan basproduktion av allmänna kartor och en därpå grundad följdproduktion är de synergieffekter som därmed tas till vara. När statsmakterna för ett tiotal år sedan upphävde det monopol som Liber AB hade till följdprodukter från det allmänna kartmaterialet blev det möjligt för Statens lantmäteriverk att ta till vara dessa synergieffekter. Ett annat skäl var att skapa möjligheter för en över hela landet väl förgrenad verksamhet. Dessa skäl är fortfarande giltiga och det förstnämnda kan få ökad vikt om basproduktionens finansiering blir mera beroende av försäljningsintäkter m.m. Om inte samma situation skall uppkomma som gällde innan Statens lantmäteriverk fick rätt att arbeta med följdproduktion måste speciella relationer upprätthållas mellan myndigheten och ett bolag t.ex. genom avtal. Hur dessa relationer skall regleras kräver ytterligare beredning.

De problem med avgränsningen mellan en kvarstående uppdragsverksamhet i det nya lantmäteriverket och ett bolag som visar sig i organisationsutredningens förslag pekar också på att en tydlig uppdelning är svår att åstadkomma. Detta förhållande har också framhållits av Riksrevisionsverket.

Utvecklingen inom IT-området gör att nya former för produktion och distribution av geografiska data måste utvecklas. Dessa frågor kan också påverka hur en lämplig uppgiftsfördelning mellan myndighetsverksamhet och ett bolag bör se ut. Ett ställningstagande till bolagisering bör utgå från hur en långsiktig strategi för ADB och informationsförmedling för den nya myndigheten kommer att se ut.

Tillgängliga resurser måste nu prioriteras så att omorganisationen kan genomföras och en ny myndighetsorganisation kan byggas upp så effektivt som möjligt. Frågan om en bolagisering av förlagsverksamheten m.m. bör därför anstå till dess att den nya myndigheten stabiliserat sina verksamhetsformer och övergången till digitala databaser har kommit längre. Regeringen anser således att någon bolagisering av förlagsverksamhet och kartografisk uppdragsverksamhet inte bör ske nu. Vid ett uppskov med ställningstagande till denna bolagisering är det angeläget att särskild uppmärksamhet ägnas åt förutsättningarna för andra aktörer att driva kartografisk följproduktion på ett konkurrensneutralt sätt.

Någon bolagisering av verksamhet som nu utförs av Centralnämnden för fastighetsdata bör, mot bakgrund av bl.a. organisationsutredningens ställningstagande, inte genomföras.

6.2 Den nya myndighetsorganisationen

I enlighet med riksdagens beslut skall en ny central myndighet, Lantmäteriverket, bildas genom en sammanslagning av Centralnämnden för fastighetsdata och merparten av Statens lantmäteriverk. Den nya myndigheten kommer att svara för både myndighetsutövning och uppdragsverksamhet. Dessa verksamheter skall dock hållas väl isär.

Vid uppbyggnaden av den nya organisationen är det som framgått av avsnitt 5.3.1 angeläget att den verksamhet som Centralnämnden för fastighetsdata nu svarar för kan bedrivas på ett fortsatt effektivt sätt och ges möjligheter att utvecklas i myndighetsform. En fortsatt utveckling av fastighetsdatasystemet kan bl.a. ytterligare effektivisera offentlig verksamhet som adresssystem, taxering, statistik m.m. samt verksamhet med fastighetskrediter. Det är också angeläget att den nya organisationen tar till vara vinsterna av sammanslagningen i form av bl.a. effektivare administration och samordning av utvecklingsverksamheten. Härigenom bör resurser kunna frigöras för att ytterligare tillgodose användarnas behov och förväntningar på den fortsatta utvecklingen av de olika delarna av myndighetens verksamhet.

Nya lantmäterimyndigheter bildas med länen som verksamhetsområden genom att nuvarande överlantmätar-, fastighetsbildnings- och fastighetsregistermyndigheter förs samman. Lantmäterimyndigheten i länet får som huvudsaklig uppgift att ombesörja fastighetsbildning och fastighetsregistrering. I arbetsuppgifterna kommer också att ingå regional samordning och rådgivning inom såväl fastighetsområdet som mätning- och kartområdet.

Som tidigare nämnts har tidpunkten då den nya myndighetsorganisationen skall påbörja sin verksamhet flyttats fram till den 1 januari 1996.

Olika frågor som rör den närmare organisationen såväl på central som regional och lokal nivå utreds nu vidare av organisationsutredningen. Regeringen avser att senare ta ställning till frågor om ledningsformer m.m. för den nya myndighetsorganisationen. Flertalet organisationsfrågor ankommer det emellertid på de nya myndigheterna att själva besluta om.

Från fackligt håll har framförts att all personal skall föras över till den nya myndigheten. Enligt direktiven till organisationsutredningen bör huvudprincipen vara att den personal som har anställning i nuvarande organisationer erbjuds anställning i den nya myndigheten eller eventuellt i bolag. Genom ändringar i 7 § lagen (1982:80) om anställningsskydd gäller från den 1 januari 1995 att övergång av verksamhet i sig inte skall utgöra grund för att säga upp arbetstagare. I det fortsatta arbetet med omorganisationen måste bl.a. en analys göras av de verksamheter som överförs till det nya lantmäteriverket och de förändringar som genomförs av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl. Från personalsynpunkt är det angeläget att detta analysarbete utförs snarast möjligt.

Den förändrade organisationen på länsnivå aktualiserar också frågor om överlantmätarens roll i länsstyrelsen. Därvid kan bl.a. samarbetsformer mellan länsstyrelsen och den nya lantmäterimyndigheten behöva övervägas liksom frågan huruvida vissa ärenden kan överföras till lantmäterimyndigheten eller på annat sätt avlastas länsstyrelsen. Dessa frågor behöver också prövas i det fortsatta arbetet.

Författningsfrågor som sammanhänger med omorganisationen samt övriga frågor som kräver riksdagsbeslut avses redovisas i en proposition senare under riksmötet 1994/95.

6.3 Ett fastighetsekonomiskt bolag

Regeringens förslag: Den fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten inom det statliga lantmäteriet ombildas till ett aktiebolag. Regeringen bemyndigas att genomföra ombildningen och att sälja aktier i det nya bolaget.

Utredningens förslag: Organisationsutredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Statskontoret och Konkurrensverket finner det lämpligt att bolagisera den inom lantmäteriet bedrivna fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten. Riksrevisionsverket framför att den föreslagna bolagsbildningen är ekonomiskt svag och konstaterar brister i utredningens underlag. Riksrevisionsverket, Konkurrensverket och Riksskatteverket framför kritik mot det föreslagna avtalet mellan myndigheten och det tilltänkta bolaget beträffande visst förberedelsearbete för fastighetstaxering.

Skälen till regeringens förslag: Det statliga lantmäteriet bedriver för närvarande bl.a. en omfattande fastighetsekonomisk uppdragsverksamhet. Verksamheten omfattar fastighetsvärdering, förberedelsearbeten inom den allmänna fastighetstaxeringen, fastighetsekonomiska moment i fastighets-

bildningen och övrig verksamhet rörande markåtkomst och ersättning samt kursverksamhet m.m. Verksamheten omsatte budgetåret 1993/94 cirka 70 miljoner kronor och sysselsatte cirka 130 årsarbetskrafter fördelade på ett 30-tal lokala kontor.

Regeringen har i avsnitt 6.1 angett de grundläggande skälen för en bolagisering. Regeringen anser vidare att de bedömningar och beräkningar som lagts fram utgör en tillräcklig grund för ett beslut nu om en bolagisering av denna verksamhet. Den fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten bör därför överföras till aktiebolagsform.

Organisationsutredningens bedömning är att cirka 100 årsarbetare bör kunna anställas i bolaget. Kapitaliseringsbehovet för bolaget uppgår enligt organisationsutredningen till 10 miljoner kronor varav 5 miljoner kronor föreslås utgöras av aktiekapital och 5 miljoner kronor av reservfond. Soliditeten uppgår därmed till cirka 30 procent.

Regeringen bör bemyndigas att genomföra en bolagisering av den fastighetsekonomiska uppdragsverksamheten och att överföra delar av Statens lantmäteriverks verksamhet med tillgångar och skulder till det nybildade bolaget. Det av Statens lantmäteriverk disponerade avkastningspliktiga kapitalet för finansiering av omsättningstillgångar i uppdragsverksamheten bör få användas vid kapitaliseringen av bolaget. Den affärsmässiga utvecklingen gynnas av om bolaget kan inleda sin verksamhet redan den 1 juli 1995.

Regeringen bör även bemyndigas att i en nära framtid sälja aktier i det nya bolaget. En kommande försäljning av aktier i bolaget bör ske under förutsättningar som är gynnsamma för staten.

7 Finansieringsprinciper

7.1 Utgångspunkter

Regeringens förslag: Användarna av fastighets- och landskapsinformation skall i ökande utsträckning bidra till finansiering av kostnaderna för drift och utveckling av informationssystemen.

Utredningens förslag: Lantmäteri- och inskrivningsutredningens förslag innebär att ett nytt finansieringssystem införs för den infrastrukturella verksamheten som skall bedrivas inom det nya lantmäteriverket. Finansieringssystemet bygger på en modifierad marginalkostnadsprincip.

Remissinstanserna: Ett stort antal instanser framför att det är angeläget att åstadkomma ett system för finansiering av fastighets- och landskapsinformation som medger en bred användning. Flera instanser, bl.a. Konkurrensverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens lantmäteriverk och Sveriges lantmätareförening, ansluter sig till utredningens förslag om en modifierad marginalkostnadsprincip för infrastrukturell verksamhet definierad som uttagskostnad och ett bidrag till den grundläggande produktionen. Några instanser, bl.a. Boverket, Skogsstyrelsen,

Glesbygdsmyndigheten och Statens naturvårdsverk, anser att data som skapats med offentliga medel bör göras tillgängliga enligt en ren marginalkostnadsprincip. Statskontoret anger att en övergång till avgifter baserade på marginalkostnadsprincipen ställer ökade krav på redovisning av kostnader/intäkter och föreslår att riktlinjer tas fram för hur det nya lantmäteriverket och andra myndigheter skall utforma sin kostnadsredovisning.

Skälen för regeringens förslag: De myndighetsavgifter inom det nuvarande statliga lantmäteriet och vid Centralnämnden för fastighetsdata som kommer att överföras till den nya myndigheten är i huvudsak anslagsfinansierade. Fastighetsbildningen finansieras dock med avgifter enligt särskild taxa. Vidare förekommer vissa intäkter från försäljning m.m. inom myndighetsverksamheten. Den renodlade uppdragsverksamheten finansieras helt med uppdragsintäkter.

Beträffande fastighetsområdet gäller enligt tidigare riksdagsbeslut (prop. 1983/84:100 bil. 13, bet. 1983/84:BoU18, rskr. 1983/84:192) att statens kostnader för anslaget till Centralnämnden för fastighetsdata, fastighetsregistermyndigheterna och inskrivningsmyndigheterna samt vissa kostnader hos Statens lantmäteriverk och Domstolsverket skall täckas genom expeditionsavgifter som tas ut vid inskrivningsmyndigheterna. Avgifterna har dock inte täckt statens kostnader. Regeringen anser det angeläget att eliminera underskottet i statens finansiering av den angivna verksamheten. Om expeditionsavgifterna skall täcka samtliga kostnader behövs en höjning med cirka 60 procent. Det finns dock skäl för att expeditionsavgifterna i första hand bör finansiera inskrivningsväsendets kostnader. Statens kostnader för anslag till det nya lantmäteriverkets fastighetsverksamhet, cirka 200 miljoner kronor, behöver då finansieras på annat sätt. Regeringen avser att återkomma med ett förslag till sådan finansiering under våren 1995.

Utgångspunkten för finansieringen av de statliga myndigheternas verksamhet inom fastighetsområdet bör således fortfarande vara att kostnaderna skall betalas av dem som har nytta av verksamheten. I ökad utsträckning bör som närmare berörs i det följande finansieringen ske genom att användarna betalar direkt till myndigheten för utförda produkter och tjänster.

Uppbyggnaden av fastighetsdatasystemet har skett genom anslag. Systemet kommer under innevarande år att vara utbyggt över hela landet. Som tidigare berörts (avsnitt 5.2) har systemets uppbyggnad och successiva utnyttjande inneburit stora rationaliseringsvinster för olika användare av den information som finns i de register som ingår i systemet. Enligt regeringens bedömning bör användarna nu i ökad utsträckning betala för den information som tillhandahålls.

Inom landskapsinformationsområdet fortsätter fortfarande uppbyggnaden av de ADB-baserade system som successivt kommer att ersätta de hittillsvarande underlagen till kartprodukterna m.m. De effektivitetsvinster som övergången till digital teknik bör kunna ge inom detta område kräver ytterligare investeringar. Även vad gäller landskapsinformationen bör utgångspunkten vara att de användare som kan göra rationaliseringsvinster genom den nya tekniken bör bidra till kostnaderna

för systemets drift och utveckling.

Både inom fastighetsområdet och när det gäller landskapsinformationen bör avgiftssättningen av myndighetens tjänster ske enligt principer som innebär att användarna utöver att betala för de rena uttags- eller expeditionskostnaderna också skall lämna vissa bidrag till drift och utveckling av informationssystemen. Vid avgiftssättningen måste emellertid beaktas att avgiften inte får bli så hög att den leder till minskad användning av informationen. Det finns exempelvis en risk för att höga avgifter för uttag ur den ekonomiska kartans digitala baser, som är under uppbyggnad, hindrar ett samhällsekonomiskt riktigt utnyttjande av materialet.

Regeringens förslag i det följande innebär att nu angivna allmänna principer för finansieringen skall tillämpas såväl inom fastighets- som landskapsinformationsområdet. Det bör ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, det nya lantmäteriverket att med utgångspunkt i nu redovisade principer besluta om de avgifter som skall tas ut för myndighetens olika tjänster. Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att redovisa ett förslag till hur nya avgifter närmare skall utformas för fastighets- och landskapsinformationsområdena.

De möjligheter som kan finnas till intressentfinansiering i syfte att tidigarelägga produktion av fastighets- och landskapsinformation bör tas till vara. Intressentfinansiering får dock inte minska innehållet i eller tillgängligheten till de produkter som finansieras helt eller delvis med anslagsmedel.

Det nu anförda aktualiserar en översyn av författningsregleringen av avgifter för nyttjanderätt till den aktuella informationen. Bestämmelser om upphovsrätt och vissa andra rättigheter med avseende på kartmaterial finns i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. I förordningen (1980:754) om upplåtande av det allmänna kartmaterialet för följdproduktion m.m. finns bestämmelser som skall tillämpas när staten upplåter material till vilket staten har upphovsrätt för följdproduktion. Statens lantmäteriverk har rätt att använda allmänna kartor för framställning av följdprodukter och även medge att andra använder materialet för samma ändamål mot i förordningen angivna avgifter. Avgifterna för de allmänna kartorna, tryckta eller lagrade i digital form, bör anpassas till de principer som redovisats i det föregående. Översynen bör omfatta både fastighets- och landskapsinformationsområdena.

7.2.1 Fastighetsbildning

Regeringens förslag: Kostnaderna för fastighetsbildningen skall liksom hittills betalas av berörda sakägare. Den nya lantmäteritaxan skall baseras på tidsersättning med möjlighet för sakägare att begära en fast avgift i det enskilda ärendet.

Utredningens förslag: Lantmäteri- och inskrivningsutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen har dock föreslagit att en tidstaxa kombineras med ett system med centralt fastställda takpriser för de vanligast förekommande förrättningsåtgärderna.

Remissinstanserna: Det finns ett brett stöd bland remissinstanserna för en enkel taxa som kan komma till rätta med köpmotståndet mot vissa typer av förrättningar. Några instanser ser positivt på en ökad grad av tidstaxa och överenskommelser, medan ett par instanser anser att nuvarande taxa är bättre än förslaget. Några instanser ser positivt på att införa taktaxa. Några instanser avstyrker denna konstruktion, däribland Statens lantmäteriverk och Sveriges lantmätareförening. De framför att förslaget kräver en betydande central administration och ger svaga incitament till rationaliseringar. Flera instanser påtalar vikten av att resekostnaderna utjämnas i taxan så att förrättningar i glesbygd inte drabbas onödigt hårt.

Flera instanser ser positivt på att avveckla systemet med återbäring till kommunerna. En del kommuner och kommunala intresseföreningar framför att kommunerna själva bör få fatta beslut om konstruktion och nivån på lantmäteritaxan.

De kommunala remissinstanserna och Svenska kommunförbundet framför att staten skall finansiera även kommunal fastighetsregistrering. Dessa instanser framför också att kommunerna skall ha rätt att själva bestämma avgifterna för den fastighetsbildning som utförs av kommunala organ.

Centralnämnden för fastighetsdata framför att kostnaderna för fastighetsregistrering bör ingå som en del i underlaget för lantmäteritaxan.

Skälen för regeringens förslag: Avgifterna för fastighetsbildning m.m. regleras i lantmäteritaxan (1971:1101). Principerna för den nuvarande lantmäteritaxan behandlades av riksdagen år 1971 i samband med då aktuella organisationsförändringar avseende lantmäteriet (prop. 1971:170, bet. 1971:CU32, rskr. 1971:322).

Principerna för nuvarande lantmäteritaxa är att avgifterna skall täcka kostnaderna för fastighetsbildningsverksamheten inklusive vissa kostnader för regional och central stödverksamhet. Huvuddelen av ersättningarna enligt lantmäteritaxan baseras redan i dag på tidsersättning. Sakersättning, dvs. avgifter med särskilt angivna belopp för vissa förrättningsåtgärder främst avstyckningar, tas ut i cirka 40 procent av förrättningsårendena. Lantmäteritaxan gäller också för de förrättningar som utförs

av kommunal fastighetsbildningsmyndighet. Avgifterna betalas därvid till Statens lantmäteriverk men kommunen ersätts i efterhand enligt en särskild s.k. återbäringstaxa.

Registreringen av förrättningsbeslut m.m. i fastighetsregistret utförs i dag av särskilda länsvisa fastighetsregistermyndigheter. Flertalet av de kommuner som har egna fastighetsbildningsmyndigheter svarar också för fastighetsregistreringen. Kostnaderna för de statliga fastighetsregistermyndigheterna finansieras genom anslag. På motsvarande sätt svarar kommunerna för kostnaderna för de kommunala fastighetsregistermyndigheternas verksamhet.

Regeringen beslutade i januari 1995 att en särskild utredare (dir. 1995:9) skulle tillkallas för att bereda frågan om huvudmannaskapet för fastighetsbildningen. Utredaren skall lämna förslag till en på rättssäkerhet grundad, ändamålsenlig och väl fungerande organisation för fastighetsbildning och fastighetsregistrering. Sambandet mellan fastighetsbildning och angränsande statlig och kommunal verksamhet skall härvid beaktas och sakägarnas behov av och tillgång till lokal service m.m. uppmärksammas.

En ny lantmäteritaxa

Regeringen delar utredningens och flertalet remissinstansers bedömning att en ny lantmäteritaxa bör ha tidsersättning som huvudprincip. Det innebär att sakägarna betalar för det faktiskt utförda arbetet i det enskilda ärendet. Sakägarna har därigenom en direkt ekonomisk vinst av att bidra till en rationell handläggning av ärendet. Tidstaxa är även lätt att kalkylera och tillämpa för myndigheten. En renodlad tidstaxa kan emellertid ibland innebära osäkerhet för en sakägare. Den sakägare som så önskar bör därför ha möjlighet att i förväg få ett bindande besked om avgiften för en sökt förrättning. Tidstaxan ersätts i sådana fall av en överenskommelse om en fast avgift i det enskilda ärendet. Som underlag för sådana överenskommelser kan det vara lämpligt att uppgifter finns tillgängliga länsvis om normalkostnaden för enklare förrättningsåtgärder och vissa förrättningsmoment. Ett sådant system bör kunna fungera smidigare än den av utredningen förordade taktaxan.

En renodlad tidstaxa kan också leda bl.a. till regionala skillnader i avgiftsuttag. För att förhindra vissa av dessa effekter bör möjligheter finnas till utjämning. Därvid bör främst kostnaden för restid kunna utjämnas.

För att fastighetsregistret skall kunna fylla sin funktion är det viktigt att uppgifterna i registret så långt som möjligt återspeglar den faktiska markanvändningen. Med hänsyn till kostnaderna för fastighetsbildning avstår emellertid vissa fastighetsägare från att avveckla fastigheter som är överflödiga eller onyttiga. För att underlätta åtgärder som medverkar till att hålla registret aktuellt kan enligt nuvarande lantmäteritaxa avgiften för en förrättning sättas ned med ett visst belopp om ett förrättningsbeslut medför att en fastighet eller samfällighet kan avföras från fastighetsregistret, det s.k. nedsättningsbeloppet. För att ytterligare stimulera sakägare att begära sådana förrättningar föreslår utredningen att nedsättningsbeloppet

höjs från nuvarande 550 kronor till 1 500 kronor. Regeringen bedömer dock att det av statsfinansiella skäl inte är möjligt att nu höja detta belopp.

Finansiering av kommunal fastighetsbildning

Kommunala fastighetsbildningsmyndigheter tillämpar som tidigare nämnts samma lantmäteri-taxa som de statliga myndigheterna. Det statliga lantmäteriet svarar dock för uppbörderna av avgifterna. Hur mycket som skall återbetalas till kommunen regleras i den s.k. återbäringstaxan.

Det nuvarande återbäringssystemet bör avvecklas. Kommuner med uppgifter inom fastighetsbildningen bör i fortsättningen själva svara för upp-börd av avgifter för de förrättningar som utförs av kommunala myndig-heter. En enhetlig lantmäteri-taxa skall även i fortsättningen gälla för så-väl statlig som kommunal fastighetsbildning. Det bör dock vara möjligt för en kommun att tillämpa en lägre avgiftsnivå än den som anges i den statliga lantmäteri-taxan.

Finansiering av fastighetsregistrering

Genom den nu aktuella omorganisationen kommer huvuddelen av fastig-hetsregistreringen att samordnas med fastighetsbildningen. De särskilda fastighetsregistermyndigheterna skall avvecklas och registrering av fastig-hetsbildningsbeslut utföras av lantmäteri-myndigheterna. Det kan därför, som Centralnämnden för fastighetsdata framhållit, övervägas att låta ock-så kostnaden för fastighetsregistreringen ingå i underlaget för beräkning av de förrättningsavgifter som regleras i lantmäteri-taxan. Mot bakgrund bl.a. av vad utredningen redovisat om det köpmotstånd som finns mot vissa förrättningar bedömer regeringen emellertid att det för närvarande inte är möjligt att låta också kostnaderna för fastighetsregistreringen ingå i kostnadsunderlaget för lantmäteri-taxan. Principerna för finansieringen av fastighetsregistreringen bör därför inte ändras nu. När organisa-tionsförändringarna hunnit utvärderas och samordningsvinster av sam-manföringen av fastighetsbildning och fastighetsregistrering bättre kan be-dömas kan det finnas anledning att på nytt ta upp frågan om kostnads-
underlaget för förrättningsavgifterna.

Av de 41 kommuner som har fastighetsbildningsmyndighet svarar 29 även för fastighetsregisterverksamheten. Dessa kommuner svarar därmed också för kostnaderna för fastighetsregistreringen. Någon förändring av det nuvarande kostnadsansvaret i denna del bör inte ske. Genom att fastig-hetsbildnings- och fastighetsregisterverksamheten samordnas bör möjlig-heter finnas också för kommuner med uppgifter inom fastighetsbildning att successivt kunna minska sina kostnader för fastighetsregistrering.

I detta sammanhang bör framhållas att det är angeläget med ett fortsatt och utvecklat samarbete mellan den statliga organisationen och kommu-nerna när det gäller registrering av annan information än av fastighets-bildningsbeslut, t.ex. adresser och planbeslut. Det bör vara en uppgift för

den nya myndigheten att ta upp överläggningar om formerna för samverkan i dessa hänseenden med kommunerna med inriktning mot en sådan helhetslösning som avses i avsnitt 5.4.

7.2.2 Fastighetsinformation

Regeringens förslag: Användarna av fastighetsdatasystemet skall bidra till finansieringen av systemets drift och utveckling.

Utredningens förslag: Lantmäteri- och inskrivningsutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen har dock föreslagit att avgiftshöjningen skall avse all den uppdragsverksamhet som bedrivs vid Centralnämnden för fastighetsdata.

Remissinstanser: Många instanser är negativa till höjning av avgifter på information från fastighetsdatasystemet. Centralnämnden för fastighetsdata framför att det borde vara möjligt att behålla nuvarande kostnadsnivå om förutsättningarna för utveckling av system tillsammans med användare får fortgå som hittills.

Skälen för regeringens förslag: Centralnämnden för fastighetsdata skall enligt sin instruktion (1988:278) tillhandahålla den information som finns i fastighetsdatasystemet. Kostnaderna för denna informationsförmedling täcks genom avgifter på frågor till systemet. Avgifterna täcker i dag endast kostnaderna för förmedling av informationen och verksamhetens andelar av de fasta kostnaderna.

Regeringen anser, som framgått av avsnitt 7.1, att användarna av fastighetsdatasystemet också bör bidra till finansieringen av kostnaderna för drift och utveckling. De avgifter som tas ut för frågor till systemet och som tillförs myndighetens anslag bör därför höjas. Avgifterna bör självfallet inte vara så höga att systemet och dess information inte utnyttjas på ett rationellt sätt i samhället. Vid anslagsberäkningen (se avsnitt 8) har förutsatts en genomsnittlig höjning av avgiften från 5 kronor till 10 kronor för en enkel fråga till systemet. Formerna för uttag av bidrag vid särskilda sökningar i fastighetsdatasystemet bör övervägas inom ramen för det aviserade uppdraget i avsnitt 7.1.

Användarna av information från fastighetsdatasystemet gör betydande besparingar genom att snabbt få tillgång till aktuella uppgifter om fastigheter, ägare, inteckningar m.m. Det traditionella sättet att få del av uppgifterna är att beställa fastighets- och gravationsbevis hos inskrivningsmyndigheterna. Expeditionsavgiften för dessa bevis är för närvarande 230 kronor. Även efter en höjning av avgifterna för frågor är därför kostnaderna för användarna fortfarande låga i förhållande till systemet med bevis. Utredningen nämner också som jämförelse att i Norge kostar motsvarigheten till den information som Centralnämnden för fastighetsdata förmedlar cirka 100 kronor.

Regeringens förslag: Avgifterna vid uttag av digitalt lagrad information sänks för att främja en ökad användning. Däremot höjs avgifterna för de tryckta kartorna.

Utredningens förslag: Lantmäteri- och inskrivningsutredningens förslag sammanfaller i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En mängd instanser framför att det är angeläget att åstadkomma ett system för finansiering av landskapsinformation som medger bred användning.

Den föreslagna höjningen av kart- och nyttjanderättsavgifter tillstyrks av Statistiska centralbyrån, Statens lantmäteriverk och Sveriges lantmätareförening men avstyrks av bl.a. Statens räddningsverk och länsstyrelsen i Västmanlands län.

En mängd instanser är positiva till den föreslagna sänkningen av avgifter och licenser för digitalt lagrad information. Många av dessa instanser framför att det finns behov av ytterligare prissänkning för att informationen skall komma till bred användning i samhället.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten med landskapsinformation omfattar framställning av allmänna kartor, databaser, flygbilder, ortofoto, geodesi inklusive den nya satellittekniken, Sveriges nationalatlas, försvarsberedskap, riksgränsarbeten m.m. Sedan slutet av 1980-talet har inriktningen förändrats mot digitala produktionslinjer för framställning av de allmänna kartorna.

Intäkterna från försäljning av allmänna kartor täcker för närvarande kostnaderna för tryckning, lagerhållning, distribution och försäljning samt ett bidrag till produktionskostnaden, den s.k. kartavgiften. Vid framställning av följdprodukter från det allmänna kartmaterialet tas det ut en nyttjanderättsavgift. Dessa avgifter inbetalas i dag till staten som ett bidrag till statens utgifter för den allmänna kartläggningen. Om intäkterna från kartavgifter och nyttjanderättsavgifter tillsammans överstigit ett visst belopp har överskottet fått behållas av myndigheten. Bidraget från kart- och nyttjanderättsavgifter bör i fortsättningen i sin helhet tillföras myndighetens anslag.

Utredningen anser att nuvarande prissättning på digitalt lagrad information leder till att produkterna inte kommer till den användning som från samhällsekonomisk synpunkt är önskvärd. Höga avgifter kan medföra att potentiella användare i stället framställer kartor och databaser i egen regi av sämre kvalitet och med oklara rutiner för ajourföring m.m. Regeringen delar utredningens bedömning att en önskvärd fortsatt snabb övergång till digitala geografiska informationssystem bör stimuleras genom lägre avgifter på digitalt lagrad information medan en viss prisökning bör kunna ske vad gäller tryckta allmänna kartor.

Regeringen har i proposition 1994/95:100 bil. 15 under littera C. Lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten föreslagit att riksdagen i avvaktan på denna proposition

1. till Förvaltningskostnader för Centralnämnden för fastighetsdata för budgetåret 1995/96 beräknar ett ramanslag på 138 698 000 kronor,
2. till Uppdragsverksamhet vid Centralnämnden för fastighetsdata för budgetåret 1995/96 beräknar ett anslag på 1 000 kronor,
3. till Lantmäteriet för budgetåret 1995/96 beräknar ett anslag på 1 000 kronor,
4. till Förvaltningskostnader för lantmäteriet för budgetåret 1995/96 beräknar ett ramanslag på 601 158 000 kronor och
5. till Bidrag enligt lantmäteritaxan för budgetåret 1995/96 beräknar ett förslagsanslag på 10 350 000 kronor.

Förslagen i budgetpropositionen innebär att regeringen mot bakgrund av det statsfinansiella läget har minskat ramanslagen jämfört med innevarande budgetår med 5 procent motsvarande cirka 30 miljoner kronor för en tolv månadersperiod. För budgetåret 1998 beräknas en ytterligare besparing med 75 miljoner kronor för detta område.

8.1 Underlagsmaterial

8.1.1 Anslagsframställningar

Statens lantmäteriverk

Statens lantmäteriverk har kommit in med en förenklad anslagsframställning för det förlängda budgetåret 1995/96 för verksamheten i lantmäterimyndigheterna enligt den nuvarande organisationen. Verkets 0-alternativ innebär en oförändrad anslagsnivå jämfört med anvisade medel under innevarande budgetår. I denna anslagsnivå ingår medel motsvarande de anslagsförstärkningar för innevarande budgetår som verket disponerar till uppbyggnad och komplettering av databaserna i skalområdet 1:10 000–1:20 000. Dessa databaser kan därmed snabbare kompletteras till fullständiga databaser och därmed möjliggöra att tryckningen av den ekonomiska kartan i skala 1:20 000 (Gula kartan) kan återupptas tidigare.

Verkets tilläggsalternativ innebär en anslagsförstärkning med totalt 128 350 000 kronor. Detta alternativ ansluter huvudsakligen till frågor behandlade i förra årets fördjupade prövning av verksamheten (prop. 1993/94:100 bil. 15, bet. 1993/94:BoU10, rskr. 1993/94:185). Här kan nämnas 30 000 000 kronor till ett första år (12 månader) av fem för att komplettera fastighetsdatasystemet med ett system för redovisning av nationell geografisk fastighetsindelning (GFI).

Statens lantmäteriverk föreslår vidare bl.a. att verket erhåller ett uttalat myndighetsansvar för den grundläggande nationella verksamheten kring fasta referensstationer för lägesbestämning med satellitbaserad teknik (Global Positioning System, GPS) samt ytterligare medel till Sveriges nationalatlas.

Centralnämnden för fastighetsdata

Centralnämnden för fastighetsdata har kommit in med en förenklad anslagsframställning för budgetåret 1995/96 för fastighetsdataverksamheten i den nuvarande organisationen. Av framställningen framgår att arbetet med att komplettera fastighetsdatasystemet med byggnadsidentiteter kommer att avslutas under budgetåret 1995/96. Centralnämnden för fastighetsdata bedömer att finansieringen skall kunna klaras genom omprioriteringar inom den ordinarie verksamhetens ram. Genom avgiftsfinansiering svarar nämnden sedan den 1 juli 1994 för ett pantbrevsregister enligt lagen (1994:448) om pantbrevsregister.

Nämnden anger beträffande införandet av fastighetsdatasystemet att detta arbete avslutas under budgetåret 1995/96. Därmed kan anslaget avlastas de medel som budgeteras för reformverksamhet under budgetåret 1994/95.

Organisationsutredningen

Organisationsutredningen har utformat en anslagsframställning för den nya myndighetsorganisationen. Anslagsframställningarna från Statens lantmäteriverk och Centralnämnden för fastighetsdata har utgjort underlag för beräkning av kostnaderna för verksamheten. Utredaren föreslår att kostnaderna för omorganisationen, beräknad till totalt cirka 70 miljoner kronor, skall finansieras bl.a. genom att anslagskrediten höjs till ett belopp motsvarande 10 procent av ramanslaget för förvaltningskostnader.

Utredningen föreslår vidare att myndigheternas balanserade överskott inom den avgiftsfinansierade verksamheten samt anslagssparande får överföras till den nya myndighetsorganisationen bl.a. för att bidra till att täcka kostnaderna för omorganisationen. Vidare förutsätter förslaget att användarna av fastighetsdatasystemet betalar ett bidrag till ajourhållnings- och utvecklingsinsatser.

8.1.2 Årsredovisningar

Statens lantmäteriverk

Statens lantmäteriverk har kommit in med en fullständig årsredovisning. Resultatredovisningen är gjord i överensstämmelse med den under budgetåret 1993/94 gällande verksamhetsindelningen och mot bakgrund av regeringens fastställda mål.

Resultatet av verksamheten ligger enligt verket väl i linje med fastställda mål. Kravet på minskade handläggningstider för fastighetsbildningen och fastighetsregistreringen med minst 15 procent under treårsperioden har uppnåtts.

Verket redovisar följande resultat och budgetförslag för de avgiftsfinansierade uppdrags- och fastighetsbildningsverksamheterna under

Tabell 1 Resultat av uppdragsverksamheten (1 000-tal kronor)

	1993/94 Utfall	1994/95 Budget	1995/96 Budget ²
Intäkter ¹	368 671	403 065	335 000
Kostnader ¹	-399 259	-416 888	-335 000
Resultat	-30 588	-13 823	0
varav inrikes uppdrag	-28 067	-13 495	0
varav fastighetstaxering	-2 521	-328	0
Balanserat resultat	21 811	7 988	7 988

¹ Som intäkter redovisas fakturerade belopp och värdet av utförda men ännu inte fakturerade uppdrag. I kostnaderna ingår beräknat behov av avsättningar för osäkra fordringar, för realiserade prispförändringar i anläggningstillgångar och för att tillgodose avkastningskravet på statskapitalet. I intäkter och kostnader ingår inte transaktioner som görs vid köp och försäljning av tjänster m.m. internt inom lantmäteriet.

² Avser 12 månader (exklusive fastighetsekonomiskt bolag).

Tabell 2 Resultat av fastighetsbildningsverksamheten (1 000-tal kronor)

	1993/94 Utfall	1994/95 Beräknat	1995/96 Beräknat ²
Intäkter ¹	360 932	365 700	360 000
varav anslag	21 533	6 900	6 900
Kostnader ¹	-383 300	-377 811	-360 000
Resultat	-22 368	-12 111	0
Balanserat resultat	13 625	1 514	1 514

¹ Som intäkter redovisas fakturerade belopp och värdet av utförda men ännu inte fakturerade ärenden. I kostnaderna ingår beräknade avsättningar för osäkra fordringar, för realiserade prisförändringar i anläggningstillgångar och för att tillgodose avkastningskravet på statskapitalet.

² Avser 12 månader.

Verket redovisar även följande sammandrag ur balansräkningarna per den 30 juni 1994 och den 30 juni 1993 (se tabell 3) samt resultaträkningen och finansieringsanalysen för budgetåren 1993/94 och 1992/93 (se tabell 4 och 5).

Tabell 3 Balansräkning (1000-tal kronor)

Prop. 1994/95:166

Tillgångar	1994-06-30	1993-06-30
Omsättningstillgångar	435 729	459 698
Periodavgränsningsposter	24 737	21 255
Avräkning med statsverket	-9 417	-34 262
Anläggningstillgångar	104 984	106 948
<i>Summa</i>	<i>556 033</i>	<i>553 639</i>

Skulder och kapital	1994-06-30	1993-06-30
Kortfristiga skulder	182 916	140 251
Periodavgränsningsposter	71 392	741
Långfristiga skulder	80 224	62 447
Verkskapital	221 501	350 200
<i>Summa</i>	<i>556 033</i>	<i>553 639</i>

Tabell 4 Resultaträkning (1000-tal kronor)

	1993/94	1992/93
Intäkter av avgifter	767 562	865 480
Intäkter av bidrag	30 230	0
Intäkter av anslag	413 586	405 583
<i>Summa intäkter</i>	<i>1 211 378</i>	<i>1 271 063</i>
Driftskostnader	1 149 372	1 186 006
Semesterlöneskuld	70 498	0
Avskrivningar	48 202	49 435
<i>Summa kostnader</i>	<i>1 268 072</i>	<i>1 235 441</i>
Finansnetto	1 055	11 155
<i>Årets resultat</i>	<i>-55 639</i>	<i>46 777</i>
Realiserade prisförändringar	0	-6 866
Avsättning statskapital	-20 982	-20 411
RESULTAT EFTER KAPITALDISPOSITION	-76 621	19 500

	1993/94	1992/93
Drift		
Kostnader exkl. avskrivningar	-1 229 961	-1 194 505
Finansiering genom avgifter och bidrag	808 938	885 135
Finansiering från statsbudget	413 586	405 582
<i>Överskott av medel från drift</i>	<i>-7 437</i>	<i>96 212</i>
Förändring av lager	15 651	-17 379
Förändring av kortfristiga fordringar	-561	-21 092
Förändring av kortfristiga skulder	68 066	59 870
<i>Summa</i>	<i>83 156</i>	<i>21 399</i>
<i>Kassaflöde från drift</i>	<i>75 719</i>	<i>117 611</i>
Investeringar	-46 313	-32 680
Finansieringar av investeringar		
Lån Riksgäldskontoret	63 027	8 453
Minskning av statskapital	-73 060	-18 563
Medel som tillförts för investeringar	-10 033	-10 110
<i>Kassaflöde från investeringar</i>	<i>-56 346</i>	<i>-42 790</i>
SUMMA KASSAFLÖDEN	19 373	74 821
Förändring av likvida medel		
Kassa, bank m.m.	-1 579	3 591
Tillgodo hos Riksgäldskontoret	-3 893	71 230
Skuld statsverkets checkräkning	24 845	0
<i>Summa</i>	<i>19 373</i>	<i>74 821</i>

Lantmäteriets omsättning budgetåret 1993/94 minskade med 4,7 procent. Den avgiftsfinansierade verksamheten, som utgör 63 procent av den totala omsättningen, minskade med cirka 11 procent. Efterfrågan på fastighetsbildningsåtgärder ökade något. Konjunkturläget har även under detta

budgetår tvingat lantmäteriet till personalreduceringar. Under budgetåret har personalen reducerats med 187 personer, varav 53 genom uppsägning.

Utfallet för budgetåret 1993/94 har inneburit att lantmäteriets anslagskredit inte har behövt utnyttjats. Verket har tillgång till räntekonto med kredit på 50 miljoner kronor i Riksgäldskontoret. Verket har vidare utestående långfristiga lån i Riksgäldskontoret den 30 juni 1994 till ett sammanlagt belopp av 80 224 000 kronor samt kortfristiga lån om 45 250 000 kronor.

Resultatet från budgetåret 1993/94, ett underskott på 55 639 000 kronor, förklaras av en för året engångsvis uppbokning av semester- och övertids-skuld till personalen på cirka 70 miljoner kronor.

Riksrevisionsverkets revisionsberättelse innehåller inga invändningar.

Centralnämnden för fastighetsdata

Även Centralnämnden för fastighetsdata har kommit in med en fullständig årsredovisning i vilken resultatredovisningen är gjord i överensstämmelse med den för budgetåret 1993/94 gällande verksamhetsindelningen och mot bakgrund av regeringens fastställda mål. Centralnämnden för fastighetsdata anger att verksamhetsåret 1993/94 bl.a. inneburit att användningen av fastighetsdatasystemet har fortsatt att öka. Antalet avgiftsbelagda frågor mot systemet har ökat med cirka 25 procent. Resultatredovisningen visar att formulerade mål kan uppnås för varje enskilt verksamhetsmål. För fastighetsdatareformen har verksamhetsmålet för året uppnåtts innebärande att reformarbetet kan avslutas under hösten 1995. Även verksamhetsmålet för arbetet med att komplettera fastighetsdatasystemet med unika byggnadsidentiteter har uppnåtts. Basregister för byggnader kan användas för 1996 års allmänna fastighetstaxering. Vidare visar nämnden att kostnaderna för drift och underhåll av fastighetsdatasystemet har minskat med 1,3 miljoner kronor eller motsvarande nära 10 procent.

Nämnden visar följande resultat och budgetförslag för den avgiftsfinansierade uppdragsverksamheten under budgetåren 1993/94–1994/95 (se tabell 6).

Tabell 6 Resultat av uppdragsverksamheten (1000-tal kronor)

	1993/94 Utfall	1994/95 Budget
Intäkter	53 982	59 000
Kostnader	46 669	49 000
Resultat	7 313	10 000
varav inrikes uppdrag	7 486	10 000
varav utrikes uppdrag	- 173	0
Balanserat resultat	12 865	23 865

Nämnden redovisar följande sammandrag ur balansräkningarna per den 30 juni 1993 och den 30 juni 1994 (se tabell 7) och resultaträkningen för budgetåren 1993/94 och 1992/93 (se tabell 8) samt finansieringsanalys för budgetåret 1993/94. Prop. 1994/95:166

Tabell 7 Balansräkning (1000-tal kronor)

Tillgångar	1994-06-30	1993-06-30
Omsättningstillgångar	39 741	20 875
Anläggningstillgångar	16 612	17 964
<i>Summa</i>	<i>56 353</i>	<i>38 839</i>

Skulder och kapital	1994-06-30	1993-06-30
Kortfristiga skulder	33 444	14 030
Långfristiga skulder	7 863	12 644
Balanserat kapital	15 046	12 165
<i>Summa</i>	<i>56 353</i>	<i>38 839</i>

Tabell 8 Resultaträkning (1000-tal kronor)

	1993/94	1992/93
Intäkter från anslag	86 743	85 336
Övriga intäkter	62 651	46 565
Verksamhetens kostnader	141 482	121 775
Avskrivningar	6 670	7 517
Finansiellt netto	1 640	-1 579
<i>Verksamhetsresultat</i>	<i>2 882</i>	<i>1 030</i>
Årets kapitalförändring	2 882	1 030

Tabell 9 Finansieringsanalys (1000-tal kronor)

	1993/94
Driftnetto	9 503
Investeringsnetto	-1 750
Uppbördsnetto	- 43 376
<i>Summa förändring av likvida medel</i>	<i>-35 623</i>

Centralnämnden för fastighetsdata ökade sin omsättning under budgetåret 1993/94 med 13 procent. Den avgiftsfinansierade verksamheten, som utgör 37 procent av den totala omsättningen, ökade med 18 procent. Centralnämnden för fastighetsdata nyanställde under budgetåret 21 personer.

Riksrevisionsverkets revisionsberättelse innehåller inga invändningar.

8.2.1 Sammanfattning

Övergripande mål

För Centralnämnden för fastighetsdata och Statens lantmäteriverk under perioden 1 juli - 31 december 1995

Det har inte funnits skäl att förändra de under innevarande budgetår gällande övergripande mål för Centralnämnden för fastighetsdata som gäller för treårsperioden 1993/94-1995/96.

Det finns heller inte skäl att förändra de övergripande mål som lagts fast för dels fastighetsområdet vid Statens lantmäteriverk för treårsperioden 1991/92-1993/94 och förlängts att gälla under 1994/95, dels landskapsinformationsområdet under nioårsperioden 1994/95-2002/03.

För Lantmäteriverket år 1996

Det finns inte skäl att ändra gällande övergripande mål inom lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten.

Övergripande mål inom fastighetsområdet skall vara att verka för en ändamålsenlig fastighetsindelning samt att medverka till att rationalisera och minska kostnaderna för hanteringen och användningen av fastighetsdata.

Övergripande mål inom landskapsinformationsområdet skall vara att tillhandahålla grundläggande geografisk information i den form och den standard och aktualitet som tillgodoser angelägna samhällsbehov.

Anslag

C 1. Förvaltningskostnader för Lantmäteriverket m.m., ramanslag 1995/96 732 356 000 kronor.

C 2. Uppdragsverksamhet vid Lantmäteriverket m.m., anslag 1995/96 1 000 kronor,

C 3. Bidrag enligt lantmäteritaxan, förslagsanslag 1995/96 10 350 000 kronor.

Statens lantmäteriverk

Verkets årsredovisning visar att verksamheten i allt väsentligt svarar mot av statsmakterna formulerade mål. Redovisningen bör dock, särskilt inom landskapsinformationsområdet, utvecklas för att ge ett förbättrat underlag för bedömning av resultatet i verksamheten.

Lantmäteriet har varit särskilt framgångsrikt när det gäller att förbättra handläggningstiden per ärende inom fastighetsbildningen.

Centralnämnden för fastighetsdata

Nämndens årsredovisning utgör ett bra underlag vid bedömningen av resultatet av verksamheten. Redovisningen kan dock utvecklas när det gäller uppföljningen av kvaliteten i verksamheten. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att nämnden uppnått ett resultat som i allt väsentligt svarar mot uppsatta mål.

8.2.3 Slutsatser

Sammantaget gör regeringen följande bedömning för dels den nuvarande organisationen, dels den nya organisationen.

Mål för Centralnämnden för fastighetsdata och Statens lantmäteriverk för perioden den 1 juli - den 31 december 1995

Regeringen bedömer beträffande Centralnämnden för fastighetsdata att det inte finns skäl att förändra de övergripande mål som gäller under treårsperioden 1993/94-1995/96. Inte heller för verksamheten inom Statens lantmäteriverk finner regeringen skäl att ändra under budgetåret 1994/95 gällande mål för fastighetsområdet och landskapsinformationsområdet.

Mål för Lantmäteriverket under år 1996

Det statsfinansiella läget m.m. nödvändiggör betydande besparingar också inom lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten. Regeringen har i årets budgetproposition, som tidigare nämnts, redovisat en besparing inom detta område på 5 procent, dvs. cirka 30 miljoner kronor för år 1996. För år 1998 planeras en ytterligare besparing på 75 miljoner kronor. Regeringen har i detta sammanhang beaktat de samordningsvinster som omorganisationen beräknas innebära samt de ökade avgiftsintäkter som de i avsnitt 7 redovisade finansieringsprinciperna skall kunna medföra. Regeringen avser som tidigare berörts att ge ledningen för den nya myndigheten i uppdrag att föreslå nya mål för verksamheten. Vid utformningen av dessa mål måste beaktas såväl de riktlinjer för verksam-

heten som angetts i avsnitt 5 som de nya finansiella förutsättningarna. Regeringen föreslår därför nu ingen förändring av gällande inriktning av verksamheten i den nya organisationen för år 1996. För fastighetsområdet bör därför ett nytt ettårsbeslut fattas. Övergripande mål bör således vara att den nya myndigheten skall verka för en ändamålsenlig fastighetsindelning samt medverka till att rationalisera och minska kostnaderna för hanteringen och användningen av fastighetsdata inom olika verksamhetsområden. För landskapsinformationsområdet gäller den fastslagna inriktningen.

8.3 Anslag för budgetåret 1995/96

Fjortonde huvudtiteln

C 1. Förvaltningskostnader för Lantmäteriverket m.m.

1993/94 Utgift ¹	500 329 000
1994/95 Anslag ²	521 737 000
1995/96 Förslag	732 356 000

¹ Anslag XIV D 1. Förvaltningskostnader för Centralnämnden för fastighetsdata och XIV E 2. Förvaltningskostnader för lantmäteriet

² Anslag XIV C 1. Förvaltningskostnader för Centralnämnden för fastighetsdata och XIV D 2. Förvaltningskostnader för lantmäteriet

Under detta nya anslag redovisas kostnaderna för de anslagsfinansierade verksamheterna under perioden den 1 juli - 31 december 1995 inom Centralnämnden för fastighetsdata och för lantmäteriet. Under år 1996 redovisas kostnaderna för fastighets- och landskapsinformationsområdet i den nya myndigheten till de delar dessa verksamheter finansieras över statsbudgeten.

Regeringens överväganden

Regeringen beräknar, med hänvisning till vad som anförts i de föregående avsnitten, anslaget för nästa budgetår till 732 356 000 kronor.

Lantmåteri- och fastighetsdataverksamheten omfattas av regeringens sparkrav på statliga utgifter. Anslaget har med anledning av detta räknats ned med 45 miljoner kronor avseende en period om 18 månader.

Förutom en sedvanlig pris- och löneomräkning, en justering till följd av fastighetsdatareformens slutförande och vissa lokalkostnadsjusteringar bör anslaget engångsvis tillföras 2 070 000 kronor som bidrag till projektet Sveriges nationalatlas. I anslagsberäkningen har också beaktats det bidrag till den grundläggande produktionen som användarna bör svara för enligt de riktlinjer som här redovisats i avsnitt 7.

Det anslagssparande eller den anslagskredit som vid utgången av innevarande budgetår finns under ramanslagen Förvaltningskostnader för Centralnämnden för fastighetsdata och Förvaltningskostnader för lant-

mäteriet bör överföras till detta nya ramanslag. Regeringen har beräknat att samordningen av Statens lantmäteriverk och Centralnämnden för fastighetsdata medför samordningsvinster beträffande administration och utveckling på cirka 20 miljoner kronor som utfaller under de närmaste åren.

Beskrivningarna i avsnitt 5 ger en bild av en verksamhet i ett intensivt investeringskedje som efter några år bör kunna följas av minskade medelsbehov och ökade intäktsmöjligheter. Regeringens förslag innebär att en relativt omfattande anslagsnedskärning görs redan nu. Riksdagen föreslås därför bemyndiga regeringen att medge Lantmäteriverket en anslagskredit med ett belopp motsvarande 10 procent av verkets ramanslag under åren 1996 och 1997. Denna kredit bör tillsammans med vissa intäkter göra det möjligt att genomföra omorganisationen och bibehålla en nödvändig investeringsnivå.

Genom denna konstruktion ökar pressen på myndigheten att så långt möjligt sänka kostnaderna och att sträva efter ökade intäkter genom bidrag från användare till drift och utveckling samt genom intressentfinansiering. Detta förutsätter, som redovisats i avsnitt 7, en direkt återföring till anslaget av sådana intäktsmedel.

Regeringen bedömer att nu angivna förutsättningar skall ge möjligheter till fortsatt uppbyggnad av en digital registerkarta i GFI-form samt vissa insatser inom det geodetiska området bl.a. för att konsolidera och utveckla verksamheten inom den satellitbaserade tekniken för lägesbestämning (GPS). Vad gäller den senare verksamheten bedömer regeringen att förutsättningarna är goda för stöd för investeringar och drift från andra samhällsområden som är beroende av en fortsatt utveckling. Regeringen avser därför att ge Statens lantmäteriverk i uppdrag att i samråd med trafikverken och övriga berörda myndigheter m.m. utforma förslag till hur investeringar och drift av det föreslagna systemet skall betalas.

C 2. Uppdragsverksamhet vid Lantmäteriverket m.m.

1993/94 Utgift ¹	0
1994/95 Anslag ²	1 000
1995/96 Förslag	1 000

¹ Anslag XIV D 2. Uppdragsverksamhet vid Centralnämnden för fastighetsdata och anslag XIV E1. Lantmäteriet

² Anslag XIV C 2. Uppdragsverksamhet vid Centralnämnden för fastighetsdata och anslag XIV D 1. Lantmäteriet

Under detta anslag bör samtliga in- och utbetalningar för Centralnämndens för fastighetsdata, lantmäteriets och den nya organisationens avgiftsfinansierade verksamheter redovisas. Anslaget tas upp med ett formellt belopp och får normalt inte belastas. Balanserade överskott får överföras till den nya myndigheten.

1993/94 Utgift	21 532 000
1994/95 Anslag	6 900 000
1995/96 Anslag	10 350 000

Från anslaget betalas utgifter för de s.k. nedsättningsbeloppen enligt lantmäteritaxan. Avgiften för en förrättning skall sättas ned i sådana fall då beslut i ett fastighetsbildningsärende medför att fastigheter m.m. av mindre betydelse inte längre behöver redovisas i fastighetsregistret. Taxebeloppen skall också sättas ned för sådana äganderättsutredningar som länsstyrelsen förordnar om.

Regeringen beräknar med hänvisning till vad som sägs i avsnitt 7.2.1 anslaget till 10 350 000 kronor vilket innebär en oförändrad anslagsnivå.

Enligt utredningens direktiv har jag att lämna förslag om en ny organisation för fastighetsbildning, fastighetsregistrering, fastighetsdataverksamhet samt produktion av kartor och annan landskapsinformation samt att överväga om inskrivningsverksamheten bör integreras med denna organisation.

Mitt arbete skall enligt direktiven vara uppdelat i två steg varvid det första skall behandla principöverväganden och en huvudstruktur samt en genomförandeplan m.m. Jag har redovisat förslag i dessa avseenden i principbetänkandet Kart- och fastighetsverksamhet i myndighet och bolag (SOU 1993:99). I ett andra steg har jag att behandla frågor om bl.a. finansieringslösningar, förutsättningarna för ett ökat samarbete mellan land- och sjökarteverksamheterna samt författningsändringar. Detta andra steg redovisas i föreliggande slutbetänkande Kart- och fastighetsverksamhet - finansiering, samordning och författningsreglering.

* * *

Redan i principbetänkandet angavs att de berörda verksamheterna utgör en viktig del av samhällets grundläggande *infrastruktur* för vilken staten har ett övergripande ansvar. Verksamheterna bidrar till att effektiviteten höjs i grundläggande register- och informationssystem samt till snabbare och bättre funktioner i många verksamheter. En väl fungerande och samlad organisation för denna infrastruktur utgör en förutsättning för ett samhällsekonomiskt utnyttjande av denna resurs. De förslag som jag lämnade i principbetänkandet utgick från en *helhetsyn* över hela verksamhetsområdet. Även om regeringens och riksdagens ställningstagande till frågan om en ny organisation för lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m. inte på alla punkter överensstämmer med mina förslag kan jag konstatera att arbetet med att förändra organisationen nu inleds och att de inledande stegen ligger i linje med min ovan angivna utgångspunkt.

Mina förslag till finansieringslösningar bygger på ett infrastrukturellt synsätt samt på en strävan att ta ett helhetsgrepp också när det gäller de finansiella frågorna. Detta synsätt tillämpar jag även när jag behandlar frågan om ökat samarbete mellan land- och sjökarteverksamheterna. Denna senare fråga har utvecklats till att avse dels möjligheterna till ett ökat samarbete mellan de myndigheter som ansvarar för nämnda verksamheter samt med vissa andra verksamhetsmässigt näraliggande myndigheter och bolag, dels en vidare samordning för att åstadkomma ett ökat utbyte av geografiska data.

Jag föreslår att ett nytt finansieringssystem för den infrastrukturella verksamhet som skall bedrivas inom det nya lantmåteriverket skall bygga

på *marginalkostnadsprincipen*. Den avgränsning som jag föreslår skall gälla för denna verksamhet medför att hela statsuppdragets produktion inom landskapsinformationsområdet – bildinformation, uppbyggnad av databaser och det allmänna kartmaterialet i övrigt – samt tillhandahållandet av information från fastighetsdatasystemet i form av terminalanslutningar, urval- och bearbetningar m.m. faller inom det område där marginalkostnaden skall vara grunden för avgiftsuttaget. Fastighetsdataverksamheten föreslås härvid omfatta i huvudsak all den verksamhet som bedrivs inom Centralnämnden för fastighetsdata, fastighetsregistermyndigheternas ajourhållning av information i systemet samt nedsättningen enligt lantmäteritaxan. Till verksamhetsområdet bör också expeditiönsavgifter för fastighets- och gravationsbevis föras.

Det finns emellertid flera skäl som talar för att den egentliga marginalkostnaden skall korrigeras.

Ett sådant skäl är att den är svår att beräkna. Jag föreslår av denna anledning att marginalkostnaden skall definieras som en *uttagskostnad*. Den kommer härvid i huvudsak att inrymma kostnader för försäljning, överföring, distribution och överföringsmedia samt – för de tryckta allmänna kartorna – alla kostnader från och med tryckningen.

Ett annat skäl är det finansiella underskott som uppstår. Med utgångspunkt i bl.a. det statsfinansiella läget finns det skäl som talar för att användarna av den information som samhället tillhandahåller betalar ett *bidrag till de grundläggande produktionskostnaderna* (uppbyggnad, ajourhållning och annan förvaltning). Detta bidrags totala storlek bör årligen fastställas av statsmakterna. Bidraget bör fördelas på olika tjänster med utgångspunkt i bl.a. erfarenheter om olika tjänsters priselasticitet (priskänslighet).

Med den kunskap som jag inhämtat under utredningens gång och som delvis är dokumenterad i detta betänkande föreslår jag att *kartavgiften och nyttjanderättsavgiften* för följdproduktion från det tryckta allmänna kartmaterialet höjs så att intäkterna från avgifterna ökar med 50 procent. Detta bör exempelvis kunna ske genom att kartavgiften höjs för delar av sortimentet för tryckta kartor. Jag föreslår också att det av Försvarsmakten inköpta kartmaterialet i finansiellt hänseende jämställs med det material som försäljs till den civila marknaden och att samtliga avgifter som inflyter direkt tillfaller det nya lantmäteriverket som ett bidrag till den grundläggande produktionen. Nuvarande konstruktion med ett s.k. ribbanbelopp bör avvecklas.

Priskänsligheten för *digitalt lagrad landskapsinformation* är stor och det nuvarande bidraget till den grundläggande produktionen högt. Många intressenter avstår av prisskäl från att använda av samhället insamlad information i form av GSD-baser och bygger i stället upp egna baser eller använder äldre bakgrundsmaterial med lägre kvalitet. Dessa för-

hållanden har med stor tydlighet påvisats i en av utredningen genomförd enkätundersökning. Framför allt inom natur- och miljövårdsområdena är det angeläget att ha tillgång till detaljerad och aktuell information och det är bl.a. dessa sektorer som blir lidande om informationen inte är tillgänglig till rimliga priser. Jag föreslår en kraftig sänkning av den nuvarande prisnivån för denna information. Sänkningen vid tillhandahållande av GSD-baser bör uppgå till i storleksordningen 65 procent. Genom en sådan sänkning ökar förutsättningarna för införandet av ny teknik och nya moderna analysmetoder – bl.a. i s.k. geografiska informationssystem. Jag bedömer att GIS-utvecklingen härigenom påskyndas med två till tre år.

Användningen av *information från fastighetsdatasystemet* har ökat kraftigt. En bidragande orsak till detta har varit att tillhandahållandet har skett till låga avgifter. Användarna har inte påförts någon kostnad som bidrag till de grundläggande produktionskostnaderna. Användningen bedöms öka också i framtiden till följd av att systemet blir riktstäckande, att systemet tillförs ny information samt att nya användare ansluter sig till systemet. Uttagsavgiften sänktes vid halvårsskiftet 1993. Jag anser att också användarna av sådan fastighetsinformation som samhället samlat in skall bidra till de grundläggande produktionskostnaderna. Jag föreslår att avgiften för en s.k. VISA-fråga höjs till i genomsnitt 10 kr per fråga, dvs. fördubblas, och att motsvarande höjning sker vad avser de fasta avgifterna.

Ett avgiftssystem som bygger på ovan redovisade principer och tillämpningsområde måste förankras i av statsmakterna fattade beslut och *regleras författningsmässigt*.

Genom det förslagna systemet skapas förutsättningar för att samhället skall kunna tillhandahålla en god infrastruktur till låga kostnader. Detta skall givetvis ske på *konkurrensneutrala villkor* och gälla samtliga intressenter – inklusive det nya lantmäteriverkets affärsdivision.

Intressentfinansiering bör kunna spela en viktig roll också i framtiden. Detta gäller inte minst vid ajourhållningen. Principen om registrering vid källan bör tillämpas. Jag lämnar i detta betänkande vissa förslag vad avser formerna för intressentfinansiering. Jag föreslår vidare dels att *statsuppdragets omfattning, innehåll och utformning m.m. skall förtydligas*, dels att Statskontoret får i uppdrag att utföra en *framåtsyftande samhällsekonomisk studie* av statsmakternas satsningar inom det aktuella området.

Målet för det nya lantmäteriverket bör vara att tillhandahålla grundläggande fastighets- och landskapsinformation i den form, standard och aktualitet som tillgodoser angelägna samhällsbehov samt att medverka till att rationalisera och minska kostnaderna för hanteringen och användningen av fastighetsdata och landskapsinformation inom olika verksam-

Fastighetsverksamheten omspannar ett stort område. De övergripande finansieringssystemen utgörs, förutom av de ovan nämnda verksamheterna, av expeditionsavgifter vid inskrivningsåtgärd, fastighetsbildningsavgifter enligt lantmäteritaxan och skattefinansiering av bl.a. viss utvecklingsverksamhet, tillsyn och stöd m.m. Jag redovisar nedan mina förslag i dessa avseenden.

Utnyttjandet av de *tjänster som inskrivningsmyndigheterna tillhandahåller* varierar med konjunkturen. Redan före krisen på fastighetsmarknaden uppvisade systemet betydande årliga underskott med en genomsnittlig kostnadstäckningsgrad på 75 procent. Under budgetåret 1992/93 ökade underskottet och uppgick till 185 mkr motsvarande en kostnadstäckningsgrad på 55 procent. Genom statsmakernas ställningstagande till en ny organisation för lantmäteri- och fastighetsdataverksamhet har inskrivningsväsendet lämnats utanför den nya organisationen. Jag föreslår av dessa skäl att inskrivningsväsendet också i finansiellt avseende skall frikopplas från övrig fastighetsverksamhet.

Gränsen mellan verksamhetsområdena bör dras på ett sådant sätt att det nya lantmäteriverket har att tillhandahålla fastighets- och gravationsbevis och uppbära avgifter för dessa bevis. Övriga expeditionsavgifter avseende lagfart och andra inskrivningsåtgärder är direkt hänförliga till inskrivningsväsendet och bör i framtiden beräknas med utgångspunkt i kostnaderna för verksamheten vid inskrivningsmyndigheter och Domstolsverket. Härigenom uppkommer en i det närmaste direkt koppling mellan utförd prestation och avgift. Jag föreslår emellertid inte någon sänkning av den nuvarande avgiftsnivån utan en tillfällig "frysning" av nuvarande avgifter. Den merintäkt som härigenom uppkommer kan ses som en utjämning av det underskott som systemet dragits med under en lång följd av år. Merintäkten bör indirekt slussas över till att finansiera sådan övrig verksamhet inom fastighetsområdet som det först på sikt finns förutsättningar för att finansiera på annat sätt.

Det *köpmotstånd* som föreligger mot vissa lantmäteriförrättningar och som Fastighetsbildningskostnadsutredningen fäst uppmärksamhet på kvarstår. De risker och den hotbild som utredningen redovisade har emellertid inte bekräftats. Utredningens förslag att subventionera förrättningsverksamheten med 90 mkr per år utöver den ordinarie nedsättningen enligt lantmäteritaxan har inte genomförts bl.a. beroende på att den föreslagna finansieringen – en årlig fastighetsregisteravgift – har betraktats utgöra en skatt och inte en avgift. Med denna utgångspunkt har jag sökt alternativa vägar för att komma till rätta med köpmotståndet. Jag

förelår att detta sker genom

- att fastighetsbildningen inte påförs ett större kostnadsunderlag än vad som för närvarande är fallet. Trots att integreringen av fastighetsregisteringen i fastighetsbildningen samt introduktion av ett nytt ADB-baserat handläggningsstöd medför att gränserna mellan de båda funktionerna alltmer kommer att tonas ner bör kostnadsunderlaget förbli oförändrat,

- att nedsättningen enligt lantmäteritaxan förändras framför allt genom att nedsättningsbeloppet höjs till 1 500 kr,

- ianspråktagande av ny kostnadsbesparande teknik,

- förenklingar av förrättningsförfarandet, förändring av ambitionsnivåerna, anpassning av standarden efter förhållandena i det enskilda fallet m.m.,

- ökad delegering av uppgifter inom den egna organisationen,

- ökade möjligheter till sakägarmedverkan i förrättingens olika faser och

- en ny konstruktion på lantmäteritaxan.

Beträffande den sistnämnda punkten föreslår jag att, med det nuvarande kostnadsunderlaget som grund och med ett bibehållande av kravet på full kostnadstäckning, en ny taxa byggs upp och att i denna taxa restiden jämnas ut på motsvarande sätt som i den nuvarande taxan. Taxan bör vara enhetligt utformad och tillämpas likartat i hela landet. Transferringarna mellan olika förrätningstyper skall upphöra. Avgiftsuttaget bör så långt möjligt syfta till att åstadkomma en direkt koppling mellan utförd prestation och avgift. Detta bör ske genom att avgifterna knyts till tidsåtgången för varje individuell förrättning. De nya lantmäterimyndigheterna skall emellertid så långt detta är möjligt alltid upplysa sakägare om den slutliga förrättningsavgiftens storlek genom angivande av ett takpris. Detta takpris får, om de faktiska kostnaderna för förrättingen visar sig bli högre, överskridas med maximalt 15 procent. Om de faktiska kostnaderna däremot blir lägre skall fakturering ske av detta lägre belopp.

Jag har studerat olika former av taxekonstruktioner som skapar incitament för att förenkla och rationalisera förrättningsförfarandet ytterligare. Jag finner det angeläget att taxekonstruktionen utvecklas vidare i denna riktning. Jag anser att det är möjligt att komma till rätta med det köpmotstånd som för närvarande föreligger mot vissa lantmäteriförrättingar med det angreppssätt som jag nu redovisat.

De kostnader och det kostnadsunderlag som skall påföras fastighetsbildningen bör således inte öka. Det innebär bl.a. att *kommunerna* inte heller framgent erhåller ersättning från fastighetsbildningen för verksamhetens utnyttjande av kommunala stamnät och primärkarteverk. De motiv som tidigare talat för den nuvarande lösningen gäller också i dag. Ett ytterligare skäl är införandet av nya principer för prissättning på den av det nya lantmäteriverket tillhandahållna informationen inom fastighets- och land-skapsinformationsområdena. De positiva effekterna av tillämpningen av

dessa principer kommer bl.a. kommunerna till del.

Prop. 1994/95:166
 Bilaga 1

Den s.k. återbäringstaxan bör avvecklas. Detta bör ske oavsett om fastighetsbildning också framgent kommer att bedrivas i kommunal regi eller inte. Om det i framtiden kommer att finnas kommuner som handlägger fastighetsbildning bör den kommunala lantmäterimyndigheten kompenseras för de kostnader som fastighetsregistreringen medför. Kostnaderna för denna verksamhet kommer att minska till följd av integreringen av fastighetsregistreringen i fastighetsbildningen och till följd av införandet av ny teknik.

Viss verksamhet inom fastighetsområdet bör också fortsättningsvis finansieras med skattemedel. Det gäller bl.a. viss *utvecklingsverksamhet* samt *tillsyns- och stödverksamhet*. Jag föreslår att en utvärdering kommer till stånd av den nu bedrivna tillsyns- och stödverksamheten och att det framtida behovet av sådan verksamhet analyseras.

Registrering på kartmaterial - av förrättningar eller av andra uppgifter - sker fortfarande i huvudsak med traditionella manuella rutiner. Dessa rutiner förhindrar i stor utsträckning införandet av den numera fastlagda principen om registrering vid källan. De möjligheter som den tekniska utvecklingen ger kan tas i anspråk genom en utökad satsning på digitalt lagrad grafisk fastighetsinformation. Viss verksamhet i denna riktning pågår genom den forcerade databasuppbyggnaden för den ekonomiska kartan och genom ett anslag till registerkartepprustning. Regeringen har ännu inte tagit ställning till det förslag om en nationell samverkan mellan system med geografisk fastighetsinformation som redovisats i den s.k. GFI-rapporten. I denna rapport anges bl.a. att GFI har en infrastrukturell karaktär och att de initiala kostnaderna bör finansieras med anslagsmedel. I rapporten anges också att en satsning på GFI är en samhällsekonomiskt lönsam investering.

Jag finner att fastighetsbildningen och den med denna integrerade fastighetsregistreringen skulle gagnas av en ökad satsning inom detta område.

Jag föreslår vidare bl.a. att det inte heller i framtiden bör utgå ersättning för *ombudskostnader vid lantmäteriförrättningar*. Jag redovisar även min syn på eventuell *stämpelskatteläggning av vissa fastighetsregleringsåtgärder* samt på en eventuell *avdragsrätt för lantmäterikostnader* vid vissa lantmäteriförrättningar.

Mitt uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett *ökat samarbete mellan land- och sjökarteverksamheterna* har resulterat i att jag kan konstatera att sådana förutsättningar föreligger samt att ett avtal som reglerar formerna för detta samarbete numera träffats mellan Lantmäte-

riverket och Sjöfartsverket. Jag föreslår att de båda verken före den 1 januari 1995 till regeringen avlämnar en rapport om erfarenheterna av samarbetet, det fortsatta arbetets bedrivande och de effekter det nu initerade samarbetet kommer att få i framtiden.

Jag redovisar i detta sammanhang också formerna för det nuvarande samarbetet mellan Lantmäteriverket och Sveriges geologiska undersökning respektive Rymdbolaget/Satellitbild AB samt redovisar min syn på hur samarbetet inom *tjänsteexportverksamheten* kan fördjupas och breddas.

Frågan om ökat samarbete har emellertid vidgats till att avse en *ökad samordning på det nationella planet* mellan olika intressenter inom landskapsinformationsområdet. Jag konstaterar härvid att det nu finns behov av en målmedveten satsning för att åstadkomma en nationellt fungerande dataväxel som ger möjlighet till ett ökat utbyte av data mellan olika producenter och användare av geografisk information. Det innebär också ett ökat utnyttjande av ny teknik inom det informationsteknologiska området. Detta utvecklingsarbete innefattar att lägga fast ansvarsfördelningen vid produktion och förvaltning av geografiska databaser och att finna de tekniska lösningarna för att kunna söka, beställa och få data levererade. Arbetet innefattar också att fullfölja dels nödvändig teknisk och innehållsmässig standardisering, dels arbetet med en databaskatalog. Viktiga frågor är vidare att utarbeta enhetliga riktlinjer för prissättning och avtal samt att lösa integritets- och säkerhetsfrågorna. Ansvar för samordningen av detta utvecklingsarbete kan antingen förläggas till det nya lantmäteriverkets myndighetsdivision eller till en ny, fristående myndighet eller delegation.

I principbetänkandet har jag tagit ställning för att fastighetsregistreringen skall integreras i fastighetsbildningen och att *fastighetsregistermyndigheterna avvecklas*. Detta utgör en grundförutsättning för att det skall gå att tillämpa principen om registrering vid källan. Med nuvarande handläggningssystem anser jag att det bör vara en intern organisationsfråga för lantmäterimyndigheterna att avgöra om de vill genomföra principen omedelbart och använda ett integrerat arbetssätt eller genomföra den stegvis.

Jag utgår från att flera aktörer kan komma att handlägga förrättningar i ett och samma geografiska område. Jag anser inte att det hindrar att var och en för in uppgifter i fastighetsregistret enligt principen om registrering vid källan. Det kräver dock ökad samordning. När det gäller förändring av registerkartan kan principen om registrering vid källan tillämpas först när registerkartan finns tillgänglig i digital form eller GFI införs. Jag föreslår att en lantmäterimyndighet skall vara huvudansvarig för varje geografiskt område (områdesansvarig). Den områdesansvariga lantmäterimyndigheten svarar bl.a. för samordningen av förrättningar och har ett särskilt ansvar för att föra analoga registerkartor.

Jag föreslår att kommuner skall ha rätt att själv föra adress- och kvarterregister samt planregistret i den del som det ankommer på kommunen

att fatta beslut om. Även statliga myndigheter som fattar beslut eller vidtar åtgärd som medför att uppgifter skall föras in i planregistret skall ha rätt att själv föra planregistret. I övrigt konstaterar jag att de flesta uppgifter som fastighetsregistermyndigheterna nu har kan föras över till de områdesansvariga lantmäterimyndigheterna.

Jag bedömer att fastighetsregistrets kvalitet inte behöver äventyras av att det blir flera aktörer som kan registrera förrättningar i ett och samma geografiska område. I det nya lantmäteriverkets tillsynsroll ingår att ha ett övergripande ansvar för fastighetsregistret. Jag föreslår att ett system för löpande utvärdering och uppföljning av fastighetsregistrets kvalitet införs.

Utredningsarbetet har visat att det av olika skäl finns ett behov av information om pågående förrättningar. Jag föreslår att en anteckning införs i fastighetsregistret så snart lantmäterimyndigheten bedömer att en fastighet berörs av en förrättning. Av anteckningen skall särskilt framgå om förrättningen avser fastighetsreglering eller klyvning och åtgärden kan komma att innebära risk för väsentlig värdeförändring för fastigheten. Anteckningen förses i dessa fall med en särskild rättsverkan.

Mina förslag kräver författningsändringar av olika karaktär.

Jag har haft i uppdrag att undersöka om en viss *samordning av instansordningen* skulle kunna innebära några fördelar vid prövning av överklagande av de beslut som de nya lantmäterimyndigheterna kommer att fatta. Redan i principbetänkandet uttalade jag att det är önskvärt med en sådan samordning och att jag även hade för avsikt att överväga om det bör finnas möjlighet att överklaga i fler än två instanser.

Jag anser att organisationsförändringen inte gör det lämpligt eller ens möjligt på sikt att behålla skilda instansordningar för förrättningsbeslut och registreringsbeslut. Dels skall fastighetsregistreringen ses som en del av och ett led i fastighetsbildningen, dels är det en och samma myndighet som fattar besluten. Jag föreslår att även registreringsbesluten överklagas till fastighetsdomstolen och att en gemensam instansordning införs.

Jag har ägnat särskild uppmärksamhet åt frågan hur prövningen av lantmäteriräkningar skall ske. Det finns skäl som talar för att ta bort den bestämmelse som gör räkningen direkt verkställbar. Därigenom kan räkningen komma under domstolsprövning som ett vanligt tvistemål. Jag anser dock att det finns starkare skäl som talar för att fastighetsdomstolen skall pröva frågan.

Mina förslag innebär att i princip samtliga beslut överklagas till fastighetsdomstolen som första instans.

Det har visat sig att nackdelarna med att begränsa överklagandemöjligheterna till två instanser överväger fördelarna och jag föreslår därför att antalet överprövande instanser kvarstår oförändrat till tre, dvs. fastighetsdomstolen, hovrätten och högsta domstolen. Det finns skäl som talar för att införa prövningstillstånd i hovrätten. Frågan bör emellertid prövas i ett vidare sammanhang av Hovrättsprocessutredningen.

Mina förslag i detta betänkande syftar bl.a. till att komma till rätta med de problem som de nuvarande finansieringssystemen lider av. Flera utredningar har tidigare företagits inom det nu studerade området. I ljuset av dessa utredningar kan jag konstatera att såväl den beskrivna problem-bilden som de flesta av mina förslag stämmer väl överens med andra förslagsställares. Dessa förslag har emellertid inte genomförts.

Mina förslag medför behov av mindre anslagsmedel till lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten. Detta förklaras av rationaliseringseffekter, kostnadsminskningar genom besparingar och fastighetsdatareformens genomförande samt genom ökade intäkter från fastighetsdataverksamheten. Min bedömning är att anslagsbehovet år fem efter den nya organisationens ikraftträdande kommer att vara i storleksordningen 180 mkr lägre än för närvarande.

Principen om registrering vid källan skall ses som ett medel att uppnå olika verksamhetsmål för registreringsarbetet, såsom korta handläggningstider, hög registeraktualitet och register tillförlitlighet, men inte minst kostnadseffektivitet. Mina förslag avseende registrering i fastighetsregistret gör det möjligt att ta hänsyn till att förutsättningarna för att tillämpa principen om registrering vid källan är olika och att de förändras.

Förslagen leder också mot målet för den nya lantmäteriorganisationen att tillhandahålla grundläggande fastighets- och landskapsinformation i den form, standard och aktualitet som tillgodoser angelägna samhällsbehov samt att medverka till rationaliseringar och minskade kostnader för hanteringen och användningen av fastighetsdata och landskapsinformation inom olika verksamhetsområden. En annan angelägen effekt är att kostnaderna för sakägarna vid lantmäteriförrättningar kan minska till följd av bl.a. förenklingar i förrättningsförfarandet, ökad sakägarmedverkan, högre nedsättningsbelopp och en ny kostnadsdämpande lantmäteriritaxa.

Förslaget att skapa en gemensam instansordning för förrättningsbeslut, registreringsbeslut och prövning av lantmäteriräkningar innebär förenklingar både för sakägarna och lantmäterimyndigheterna.

Mina förslag till finansieringslösningar m.m. bör om möjligt börja tillämpas när den nya organisationen för lantmäteri- och fastighetsdataverksamhet träder i kraft.

Efter remiss har yttranden kommit in från Domstolsverket, Svea hovrätt, Göteborgs tingsrätt, Mariestads tingsrätt, Härnösands tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Datainspektionen, Styrelsen för internationell utveckling, Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete, Försvarsmaktens organisationsmyndighet, Fortifikationsverket, Överstyrelsen för civil beredskap, Statens räddningsverk, Postverket, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Luftfartsverket, Statskontoret, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Boverket, Statens bostadskreditnämnd, Tekniska högskolan i Stockholm, Universitetet i Lund, Högskolan i Luleå, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Glesbygdsmyndigheten, Riksarkivet, Språk- och folkminnesinstitutet, Riksantikvarieämbetet och Statens historiska muséer, Konkurrensverket, Statens råd för byggnadsforskning, Sveriges geologiska undersökning, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Kopparbergs län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Regionberedningen (C 1992:06), Statens naturvårdsverk, Statens lantmäteriverk, Centralnämnden för fastighetsdata, Utredningen om översyn av plan- och bygglagen m.m. (M 1992:03), Botkyrka kommun, Stockholms kommun, Linköpings kommun, Nybro kommun, Osby kommun, Malmö kommun, Göteborgs kommun, Strömstads kommun, Västerås kommun, Gävle kommun, Ljusdals kommun, Kiruna kommun, Domän AB, Rymdbolaget, Swedesurvey AB, Telia AB, Byggentreprenörerna, Fastighetsmäklarförbundet, Finansbolagens förening, Kartteknikernas intresseförening, Lantbrukarnas riksförbund, Landsorganisationen i Sverige, Skogsindustrierna, Svenska bankföreningen, Svenska kommunaltekniska föreningen, Svenska kommunförbundet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges domareförbund, Sveriges försäkringsförbund, Sveriges kart- och mätningstekniska förening, Sveriges lantmätareförening, Tjänstemännens centralorganisation, Utvecklingsrådet för landskapsinformation och Villaägarnas riksförbund.

Yttrande har dessutom kommit in från Kristianstads kommun, Kristinehamns kommun, Sandvikens kommun, GIS - Samverkan Dalarna, Kommunförbundet Värmland, ST-lantmäteri, ST-Fastighetsdata och SACO-föreningen vid Centralnämnden för fastighetsdata, Lantmäteriets civilingenjörsförening, Mjölby kommun, Karlstads kommun, Swedmap AB, Länsarkitektföreningen och Helsingborgs kommun.

Utredningens om organisation av lantmäteri- och fastighetsdataverksamhet (organisationsutredningen) sammanfattning av redovisningen Bolagsbildning, anslag, organisationsskiss för verksamheten inom lantmäteri- och fastighetsdataområdet

Utredningen om genomförande av en ny organisation för lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m. (OLOF) har till uppgift att förbereda genomförandet av den av riksdagen i juni 1994 beslutade organisationen för verksamheten (dir. 1994:100, dir. 1994:145). Den nuvarande myndighetsorganisationen skall ersättas av en ny central myndighet och en ny myndighet i varje län. Delar av den nuvarande verksamheten skall bolagiseras.

I denna delrapport redovisas i kapitel 2 en skiss till organisationsstruktur, som kommer att övervägas närmare i det fortsatta arbetet. Det konstateras att de verksamheter som Centralnämnden för fastighetsdata och Lantmäteriet ansvarar för till väsentlig del är en grundläggande infrastruktur i samhället av stor betydelse för kvaliteten och effektiviteten inom många samhällssektorer.

Den nya myndighetsorganisationen, med ledning i Gävle, bör ha två divisioner. En Förvaltningsdivision skall ha ansvar för av statsmakterna ålagda samhällsuppgifter. Till divisionen skall höra 24 länsenheter med förrättningsgrupper på olika platser som utnyttjas flexibelt i hela länet. En Uppdragsdivision som tänks ha verksamhet också på andra platser än Gävle organiserade i ett antal regionala enheter med verksamhetskontor på olika platser i regionen. De bägge divisionernas lokalkontor på olika platser i regionen. De bägge divisionernas lokalkontor kan samlokaliseras under förutsättning att det görs tydlig ekonomisk och organisatorisk åtskillnad. Om man ser flexibelt på organiseringen av förrättnings- och uppdragsverksamheten bör organisationsstrukturen ge möjlighet att bibehålla de flesta av de lokala kontor som nu finns inom Lantmäteriet.

OLOF skall ange de närmare riktlinjer som bör ligga till grund för bemanningen av den nya organisationen. OLOF bedömer att organisationsförändringen innebär rationaliseringar som bl.a. medför ett minskat personalbehov. OLOF pekar i detta sammanhang på den oklarhet som finns om tolkningen av riksdagens beslut med anledning av propositionen (prop. 1994/95:102) om övergång av verksamheter och kollektiva uppsägningar vad gäller ansvaret för hanteringen av eventuell övertalig personal.

OLOF föreslår att det bildas ett bolag för fastighetsekonomisk verksamhet (kapitel 3) och ett bolag för kartografisk verksamhet (kapitel 4). Vidare redovisas i kapitel 5 vissa överväganden om ett fastighetsdatabolag, men detta måste övervägas ytterligare en kort tid innan ett slutligt ställningstagande från OLOF.

Det fastighetsekonomiska bolaget föreslås inledningsvis vara helägt av staten. Frågan om privatisering, helt eller delvis, bör prövas sedan erfarenheter vunnits efter några år. Bolaget beräknas inledningsvis omsätta cirka 65 miljoner kronor och ha en personalstyrka på cirka 100 årsarbetare. Efter två år uppskattas volymen till cirka 100 miljoner kronor och personalstyrkan till cirka 140 årsarbetare. Bolaget bör kunna

börja sin verksamhet den 1 juli 1995.

Prop. 1994/95:166

Bilaga 3

Det kartografiska bolaget föreslås få staten som huvudägare. Bolaget beräknas inledningsvis omsätta cirka 90 miljoner kronor och ha en personalstyrka på cirka 55 årsarbetare. Efter två år uppskattas volymen till 105 miljoner kronor och personalstyrkan till cirka 60 årsarbetare. Bolaget bör kunna börja sin verksamhet senast den 1 januari 1996.

I det sista kapitlet (kapitel 6) behandlas övergripande anslags- och finansieringsfrågor. I budgetpropositionen föreslås för den anslagsfinansierade verksamheten en ram om cirka 750 miljoner för perioden fr.o.m. andra halvåret 1995 t.o.m. år 1996. Det skall svara mot ett besparingskrav om 30 miljoner kronor på årsbasis. Det tillförs inga särskilda medel för att finansiera kostnaderna för omorganisationen, vilka OLoF har uppskattat till storleksordningen 70 miljoner kronor. Minskade resurser för verksamheten och rationaliseringseffekterna av omorganisationen måste väsentligen tas ut genom minskad personal.

Enligt OLoF bör besparingskravet tillgodoses genom att de nödvändiga nedskärningarna i första hand koncentreras till vissa verksamhetsområden, som det lämnas förslag till. För kostnader för omorganisationen bör hos Lantmäteriet och Centralnämnden för fastighetsdata reserverade överskottsmedel och vid behov lånade medel får användas.

För att de beräknade samordningsvinsterna av omorganisationen skall få fullt genomslag förutsätts investeringar för att tekniskt samordna fastighetsbildning och fastighetsregistrering. Kostnaderna härför bör kunna täckas dels genom reserverade överskottsmedel, dels genom lån.

Förteckning över remissinstanser till redovisningen från utredningen om organisation av lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten

Prop. 1994/95:166
Bilaga 4

Efter remiss har yttranden kommit in från Statskontoret, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket och Konkurrensverket.

Yttrande har dessutom kommit in från Lantmäteriets civilingenjörsförening, Tvärfackliga gruppen, Riksarkivet, ST-lantmäteri, Svenska kommunförbundet, Svenska bankföreningen och ST-fastighetsdata, SACO/CFD.

I tilläggsdirektiven sägs att farhågor uttryckts för att den föreslagna organisationsförändringen skulle kunna få negativ inverkan på inriktningen och effektiviteten hos den framtida fastighetsdataverksamheten och att det för regeringen är en given utgångspunkt att den eftersträvade integrationen mellan de två myndigheternas verksamhetsområden skall genomföras så att funktionen och utvecklingsmöjligheter inom FDS:s olika tillämpningsområden förbättras.

I direktiven sägs vidare att utredaren skall beakta att nuvarande användare av FDS inom kommuner, kreditsektorn osv. får tillfredsställande tillgång till information och service och att förutsättningarna för en fortsatt utveckling inom olika användningsområden främjas. Inskrivningsväsendets behov av stöd och utveckling måste också garanteras i den nya organisationen.

Mot denna bakgrund har olika organisationslösningar för fastighetsdataverksamheten övervägts. Framför allt har två bolagsalternativ studerats. Vid bedömning av bolagiseringsfrågan har främst faktorer enligt bilaga 4 i redovisningen beaktats.

Helt naturligt kommer det att finnas viktiga samverkanslinjer mellan ett bolag och registeransvariga myndigheter. Inte minst utvecklingsverksamhet med syfte att utveckla användningen av FDS och påskynda integrationen mellan olika informationsdatabaser ställer krav på projektsamverkan med deltagare från såväl myndigheter, användare och bolaget.

Organisationsstrukturen för den nya myndigheten vad gäller bl.a. verksamhets- och ansvarsområden och andra gränsdragningsfrågor har ännu inte behandlats av OLoF. Till detta skall läggas den relativt komplexa verksamheten som här avses bolagiseras där avgränsnings- respektive samordningsfrågorna kräver mer ingående analyser.

Efter en mer noggrann analys och efter diskussioner med ett antal användare bedöms dock inte det mindre bolaget vara realistiskt.

Det är dock min bestämda uppfattning att en bolagisering inom detta verksamhetsområde har stora förtjänster och sannolikt är att föredra framför ett alternativ utan bolagsbildning. Det framgår dock av min behandling av frågan och av yttranden från flera intressenter att en bättre helhetsbild erfordras och att flera viktiga omgivningsfaktorer t.ex. utredning om inskrivningsmyndigheternas framtid bör klarna innan definitiv ställning tas till en bolagsbildning. Som ovan nämnts bör även avgränsnings- och samordningsfrågor mellan den nya myndigheten och ett tänkt bolag belysas ytterligare.

Jag anser alltså att frågan behöver beredas vidare i syfte att vid en senare tidpunkt genomföra en bolagsbildning och i så fall sannolikt av det skisserade större slaget.

Mot denna bakgrund föreslår jag att CFD:s hela verksamhet nu förs till den nya myndighetsorganisationen, men att frågan bereds vidare i syfte att vid en lämplig senare tidpunkt genomföra en bolagsbildning. Jag avser, av detta skäl, att i det fortsatta arbetet överväga ett lämpligt sätt

*att inplacera CFD:s verksamhet i myndighetsstrukturen på ett sådant sätt
att en eventuell framtida bolagsbildning inte försvåras.*

Prop. 1994/95:166
Bilaga 5

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 februari 1995

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande, och statsråden Peterson, Hellström, Thalén, Wallström, Tham, Blomberg, Heckscher, Andersson, Winberg, Uusman, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Lindh

Regeringen beslutar proposition 1994/95:166 Finansiering m.m. av lantmäteri- och fastighetsdataverksamhet.

